

subotički dvojednik

Godina II. • Broj 37 • 2. prosinca 1995. • Cijena 1 dinar

RAT JE DANAS PRESTAO

...to da smo svi s velikim olakšanjem
...vije o stavljanju potpisa (hvala Bogu
...dok) na Sporazum o prestanku rata
...u Hercegovini. Taj okvirni Sporazum
...II teksta, na skoro dvije stotine stra-
...stoslovanog teksta, u kojima su do
...razdani mehanizmi implementacije
...provodbe uz pomoć NATO vojne sile)
...n funkcioniranja ove, ipak, cjelo-
...kada od SRJ priznate, bivše jugosla-
...republike. A razlozi i motivi s kojima
...u it pokazali su se jalovi: niti jedan
...na nad točno definiranih i zvanično
...nih ratnih ciljeva nisu postignuti. Bo-
...erogovina je ostala jedna država u
...sku a živjeti dva državna entiteta bez

...mogućnosti prisajedinjenja drugoj državi, s
...jedinstvenom valutom, jednom vladom; izb-
...jegli i prognani će se vratiti, optuženima za
...ratne zločine će se suditi...

Istodobno, osjećaj je olakšanja pratio i
...osjećaj srama i poniženja zbog činjenice da
...smo na to bili primorani, ucjenjeni i natjerani;
...s naše strane nedostajalo je iskrenosti i
...spremnosti za takovo što. Stoga, ne vlastitom
...voljom „ulazimo u novu civilizacijsku fazu”,
...kako je to rekao član jugoslavenske delegaci-
...je, crnogorski predsjednik Momir Bulatović,
...uz nadu i vjeru da će nas Sila NATO-a i Novac
...Zapada naučiti da u njoj, toj fazi koja je,
...dakle, civilizacijska, i jedno dulje vrijeme
...ostanemo. Za dobro svih. (lj. k.)

Mikulaš

U nedjelju 3. prosinca Mikulaš ovoga puta nešto ranije (njemu se žuri mada će biti točan jer ne putuje vlakom već dolazi iz komšiluka) stiže u 17 sati u „Bunjevačko kolo”. Dabome, s darovima. Još ako donese snijega ugođaj će biti ljepši.

„Djeco, budite i vi točni. Na vrijeme očistite cipelice. Dodite. Uživat ćete u maloj priredbi, a radovat ćete se skromnim poklonima. Jer što je poklon manji vaše veselje uvijek treba biti veće. A i znak je da je dat od srca. Samo ćete tako odrasti. Dodite u pet.”

Vaš Mikulaš

Prodajna izložba

U nedjelju, 3. prosinca, s početkom u 11 sati u holu HKC „Bunjevačko kolo” otvorit će se prodajna izložba božićnih i novogodišnjih čestitki, kao i drugih prigodnih darova za blagdane.

Izložbu skupa organiziraju slamarska sekcija HKPD „Matija Gubec” iz Tavankuta, slikarska skupina „Hobby” iz „Népköra” i Likovna sekcija HKC „Bunjevačko kolo”.

Izložba je otvorena svakoga dana, osim nedjelje, od 10 do 12 i 16-18 sati do 21. prosinca.

kut

Put u Europu

Najavljeni, i od strane predsjednika potvrđeni, okret k Europi, te integracija u nju i u svjetske tokove, morat će se odvijati po nekima tek slutećem, putu kriterija i vrijednosti koji ta Europa i svijet u sebi sadrže. A to znači da će građanin kao pojedinac morati postati stvarni, a ne formalni nosilac suvereniteta skupa s neotuđivim korpusom prava; da će morati postojati institucionalni oblici zaštite, a ne uzurpacije, tih prava građanina. Morat će doći i do procesa privatizacije i uvođenja tržišnih, a ne partijsko-elitnih, pravila u gospodarsku utakmicu; morat će se izgraditi slobodni i nezavisni, a ne poslušni i udvornički mediji; morat će postojati demokratski poredak, koji podrazumijeva odvajanje zakonodavne, izvršne i sudske vlasti i njihove međusobne kontrole da bi se mogli u institucijama, kroz propisanu proceduru, rješavati problemi, a ne, kako svjedoči građanin Jović, u razgovorima u četiri oka prekrajati državne granice. Mjera će demokratičnosti morati postati i kvaliteta i stupanj ostvarenja prava manjinskih nacionalnih zajednica... Riječju, morat će doći do svega onoga čega kod nas nema, ili ga ima u nedovoljno razvijenoj mjeri. Tek tada ćemo moći krenuti put Europe, te postati „nadasve patriotski ponosnim narodom”, kako je netko prije nekoliko dana zapisao u čestitci predsjedniku.

(lj. k.)

„Pravednim ratom,, do „nepravednog mira” Razoružanje nenaoružano pamćenjem

„Naš sledeći cilj je uspešan ekonomski i kulturni razvoj, integracija u Evropi i svetu, ravnopravnost naroda i ljudi u regionu, ravnopravnost i saradnja u interesu svih”. (Iz izjave predsjednika Slobodana Miloševića nakon potpisivanja Mirovnog sporazuma u Daytonu).

Odjednom, spustili su nas iz neba, te polako postajemo svjesni postojanja Europe i svijeta. Još samo da postanemo svjesni i sami sebe problem mira, pravednog ili nepravednog, bio bi skinut s dnevnog reda. Ovako, pitamo se u ime svih nedužnih žrtava da li nam se trebao dogoditi rat u kojem nismo sudjelovali da bi po tu cijenu i nakon svega shvatili da smo dio Europe i da je sudbina ljudi i svih naroda vezana za globalnu organizaciju svijeta, koja može počivati na ideji borbe za mir. Borba za mir je teška, ali putevi su lakši jer su razlozi za tu borbu jasni. Želimo li se iskreno uključiti u svjetski poredak moramo se boriti, a ta borba mora biti pravedna i naoružana pamćenjem. Samo će tako govor mržnje umuknuti i osloboditi mjesta osjećajnosti za novo zajedništvo.

Jezgro moralnosti, koje je polazna pozicija ka željenom cilju, mora početi od imenovanja krivaca za ovaj besmisleni rat, a ne može počivati na poslušnosti i zaboravnosti. Sam rat je bio tim besmisleniji i krvaviji što su ga, u biti, izazvali intelektualci. Pitanje koje se nameće, a vezano je za naš povratak u Europu i svijet, jest: (zapravo ponavljamo pitanje koji je Albert Camus formulirao i sažeo daleke 1951. godine i glasi) „Mogu li intelektualci (kažem jasno intelektualci, ne umjetnici), uništiti zlo koje su nanijeli? Moj je odgovor da, ali pod uvjetom: 1.) da priznaju to zlo i ukažu na njega; 2.) da ne lažu i da znaju priznati ono što ne znaju; 3.) da se odreknu vladanja; 4.) da u svakoj prilici i pod bilo kojim izgovorom odbiju svaki despotizam, pa bio on i privremen. Na tom temelju

ujedinite koliko god želite ljudi i kako god se oni zvali ja ću bit s njima”. Uvjeti teški na putu iz ove zagušljive atmosfere patriotskog nadvikivanja nacionalnih parola, uništene racionalnosti i srozane moralnosti, ali držimo da on mora ići tim smjerom.

Jer mir nije pronalazak Miloševića, Tuđmana i Izetbegovića koji su otišli u Dayton da svoj izum pred zgraženom svjetskom zajednicom patentiraju. Isto tako, ni rat nije izum Napoleona, niti Ratka Mladića... Mir je suštinski opredjeljenje jakih, a rat bolećiva potreba slabih i uplašanih. Rat je uvijek proizvod straha obučenog u šarenu narodnu nošnju ugroženosti. Ako ništa drugo, to smo od povijesti kao učiteljice života morali naučiti.

Brzjavi

Čitam neka stupidna priopćenja stranaka i čestitke podgrijanih patriotskih pojedinaca sve do prijedloga za nominaciju predsjednika Miloševića za Nobelovu nagradu za mir. Plašim se toga puta, te servilnosti, tog gubljenja pamćenja. To nije misao o kojoj govori Camus. Bez kritičke dimenzije prema dogodenom ostaje nam samo da se stidimo u ime svih poginulih (za ideju bez ideje – za pravedan rat a nepravedan mir – za što u ratu dobijemo u miru gubimo), unakaženih, slomljenih i izgubljenih. Jer kako im pogledati u oči dok pišemo brzjave-čestitke; kako roditeljima čija su djeca ostala na ratištima, kako oprati Vukovar, Dubrovnik, Mostar, Sarajevo... ako ne priznamo učinjeno zlo i ne imenujemo prave krivce. Ne učinimo li to, u biti, mi se ponovno pripremamo za novi rat. Priznanje je teško, ali na to obvezuje upravo mir. Čekajući da i to umjesto nas učini netko drugi u Haagu, ili na nekom drugom mjestu, znak je da za Europu još nismo spremni, a za svijet još nismo zreli. Da nam nije stalo ni do mira, ni do kulture, ni do morala već da imamo ugrađenu imbecilnu potrebu za slavljenjem. Zamislite, slavimo potpisivanje donijete odluke o pravednom miru, kao da je sama odluka već i gotov mir, i da je on potpisan ovdje na prostorima gdje je nepravedni i besmisleni rat i počeo, i to, slobodnom voljom potpisnika, a ne negdje u državi Ohio, u državi SAD, u vojnoj bazi Wright Patterson gdje su gospodari u to ime popili whisky, a sirotinji žednoj i gladnoj mira obećali ... Bože, što su nam sve obećali.

A ti brzjavi, ako nešto kazuju i upućuju, govore jedino da smo u ratu ipak malo, ali prljavo bili i da smo nepravedno ratovali za pravedan mir.

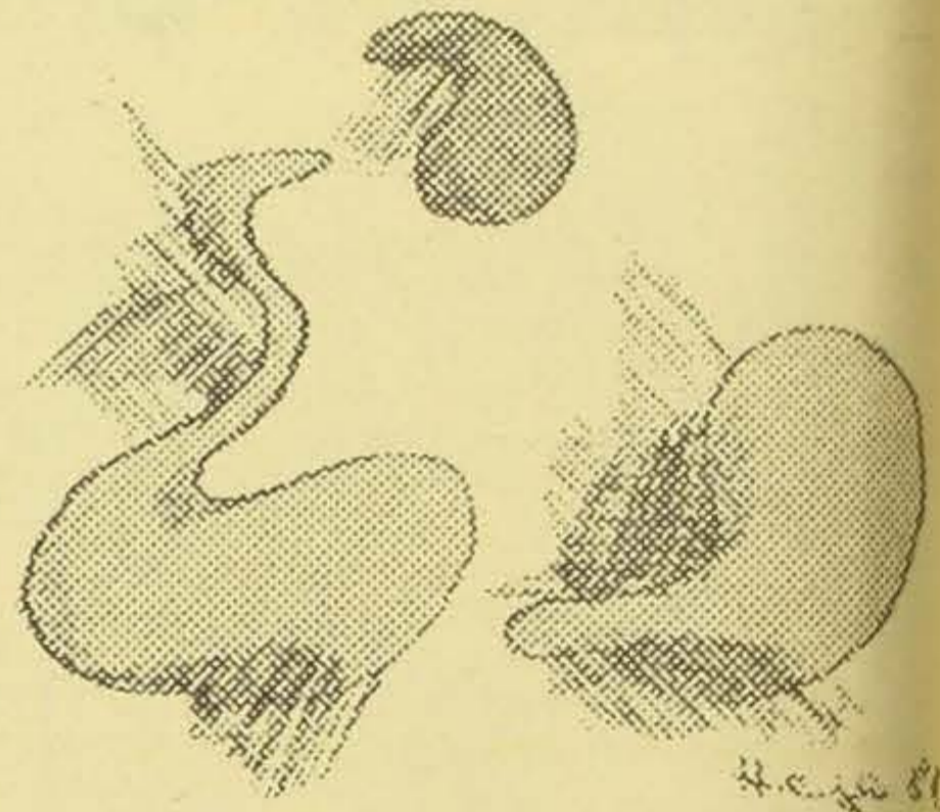
Vojislav Sekelj

Drugi pišu:

Piši! 250 gr, bez mesa!

Da erski duh nije definitivno mrtav dokaz su radnici GP Zlatibora. Slučaj šou živi! Prvo su kratko čekali (sedam meseci) uže naručeno preko svojih sindikata, a onda je na red stigao krompir. Cena prava sindikalna 60 para. Baš koliko košta i na užičkoj pijaci. Ko je imao vremena da ode Požege, mogao da prođe još jeftinije. Revoltirani radnici ne budu lenji i „upišu” krompir. Neko 300 grama, neko 650 grama, a bilo je, bogami, i onih koji su naručili i više od kilo. Kako kažu, upisivali su prema sopstvenim mogućnostima u skladu sa platoni, Jedino, kažu, im nije jasno zašto predsednik sindikata nema razumevanja za njihove probleme – neće da isporuči „upisani krompir”. Bez obzira na to oni mu se svi kolektivno zahvaljuju za nabavku krompira po sindikalnoj ceni od 60 para.

„Užička nedelja”, 18. studenoga 1995.

Izlazak ovog broja „Žiga”
financijski je potpomogla
SOROS fondacija
Jugoslavija

Žig broj 37

Izdavač: HKC „Bunjevačko kolo”

Adresa uredništva: Subotica

Preradovićeve 4

Telefon: (024) 22-927

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merković, Ivan

Rudinski, Dragan

Vidaković i Tomislav Žigmanov

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus”, Subotica

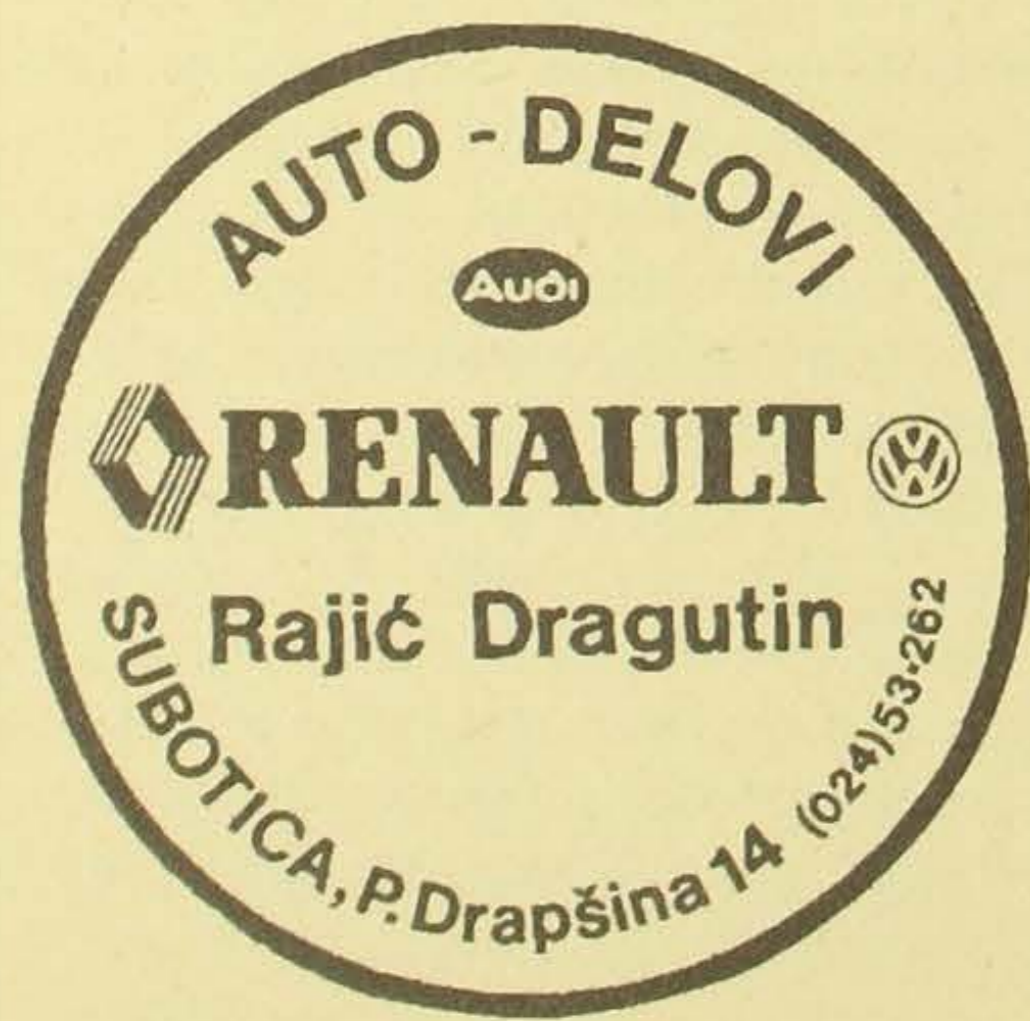
List je registriran kod

Ministarstva za informiranje

Republike Srbije pod brojem 1620 o

25. travnja 1994. godine

„Žig” izlazi svake druge subote

I se razvija u suvremenu stranku

POLITIKU REALIZIRATI PUTEM VLASTI

Tokom protekle godine uradili smo i go, i previše malo – iznio je u izvešću o na izbornoj konferenciji općinske orzacije Saveza vojvodanskih Madara ef Miskolczi predsjednik.

obično otvoreno je ukazao na počet-škoće, tj. da je ova nova stranka previše e uporabila na traženje puta, kada u ku nije željela krenuti kao politička izacija, a s druge pak strane učinila e napore da uspostavi normalan odnos emokratskom zajednicom vojvodan-Madara.

o ocjeni prvog predsjednika općinske izacije SVM, ova stranka je već našla mjesto na političkoj paleti vojvodan-Madara. Stigla je na pola puta na planu izacionog izgrađivanja, kadrovski se la i učinila je prve korake ka razvitku u menu političku stranku.

među manjkavostima je spomenuta kasnost na planu međunarodne surad- faima, došlo je do velikog broja susre- sa inozemnim delegacijama, ali itaju konkretni rezultati, jer se nedo- radilo na razvijanju suradnje, odno- a međunarodnoj afirmaciji SVM-a i zih ideja i stremljenja.

ješće i diskusija su ukazali na naj- e ciljeve i zadatke općinske organiza- VM-a, među kojima je najvažnije ovanje na izborima i zadržavanje vla- mjesnoj samoupravi, jer samo tako, a vlasti se mogu sprovesti ciljevi stran- i tomu se došlo do spoznaje, da SVM ože da računa na oporbene stranke u te može da računa samo na vojvodan- ladare i na koaliciju sa vojvodanskim zima. Subotička organizacija će i dalje a otvorena prema DZVM, koja je o odbijala suradnju, mada je na tom probijen led glede aktivnosti na stva- mreže mađarskih škola. SVM je pri- da surađuje sa strankom na vlasti e, mada zbog toga trpi kritike, ali nika- želi sa njom u koaliciju.

dionici konferencije su došli do za- Ca, da su vojvodanski Madari prema to- učeni skoro isključivo na svoje snage, jer zadovoljavajuća briga koju ispoljava a čak i Mađarska, mada se deklar- zjašnjavaju o manjinama kao važnom i između dve susjedne države.

M će u Subotici raditi na organizacij- jačanju, odnosno na povećanju broja h organizacija i na razvitku unutar- za. Krajnji cilj je da se iz emocionalne zacije SVM razvija u jaku političku au i da se, kao takva, bori za ideje o omiji vojvodanskih Madara.

ika će se pažnja posvetiti i razvijanju a za informiranje na mađarskom te se smatra da je došlo vrijeme, da ov centar formira u Subotici, odnosno išu gdje se nalazi najveći broj čitalaca. V izbornoj skupini je izabrano novo ledništvo, koje sačinjava predsjednik, Pásztor i četiri dopredsjednika, Antal László Józsa, József Miskolczi i Lá- ekeres.

(v)

Istraživanje političkog javnog mnijenja Subotice POLITIČKI BAROMETAR S PREDUMIŠLJAJEM?

Otvoreni univerzitet u Subotici pokrenuo je projekt pod nazivom "Toribos", čiji je cilj da se svaka dva mjeseca izvrši sistematska provjera političkog javnog mnijenja u općini.

Autorski tim ovoga projekta smatra da su pu- tevi individualnog i socijalnog dostojanstva građana Subotice često nepoznati, koji se nude na prečac, uz preskakanja i dovijanja, te da je mnogo proizvoljnosti oko nas, dok političke i javne osobe u raznim prigadama uzimaju sebi za pravo da izno- se i javno govore svoje viđenje i svoje ocjene o društvenoj zbilji. Razvijeniji svijet ima načina da ozbiljnije i egzaktnije sagleda sve dnevne događaje i procese, dok kod nas ta praksa polako ulazi, a svi bi se mi morali služiti argumentima i egzaktnim činjenicama. Javljaju se agencije koje vrše sondaže; poznato je da se ovakve inicijative i aktivnosti pokušavaju iz raznih pobuda relativizirati i dovesti u pitanje, ali autori projekata (iako računaju s tim) smatraju da ipak vrijedi pokušati.

Otvorni univerzitet je procijenio "da je ne- phodno imati permanentni uvid u političko i javno mnjenje grada" te je iz tih pobuda i pokre- nuo ovaj projekt.

Metodološki pristup

Autori, unutar ukupne populacije Subotičana, su se opredijelili za one koji imaju biračko pravo. To je nešto više od 118. 000 građana; time se olakšalo anketiranje i smanjili troškovi, a obuhvaćeni su uz grad Suboticu i naselja: Bajmok, Čantavir, Stari Žed- nik, Palić, Kelebija i Tavankut. Od 106. 000 stanov- nika, uz pomoć računara, odredili su svakog dvjestetog sugrađanina i došli do uzorka od 511 Subotičana. To je takozvani slučajni uzorak koji ne dijeli građane spram obrazovanja, uposlenosti, sta- rosti, nacionalnosti i spola, što predstavlja kriterije za takozvani stratificirani uzorak. Na ovaj način do- bijeni uzorak, odudara od strukture Subotičana.

Ovo smo osobito istakli iz razloga što nala- zimo da serozni i neutralni statističari ne bi trebali da se bave takvim zadacima, jer to dovodi u sumnju njihov rad koji pretendira objektivno izraziti stavove javnog mnijenja, o čemu će kasni- je biti više riječi.

I na koncu, došli smo do strukture uzorka i rezultata ankete. Polna struktura 511 ispitanika nešto odstupa od stvarne strukture Subotičana, tj. 50,3% su muškarci; zatim i školska sprema je nešto bolja nego što se očekivalo na temelju ranijih podataka. Postoji i velika razlika što se tiče nacionalne strukture anketiranih.

– Dobro je što se 20,16% ispitanika izjasnilo kao Jugoslaven (Bunjevaca 10,57%, Hrvata 6,46%, Madara 38,75%, Srba 19,57%, ostalih 3,91% i bez odgovora 0,59%), rekao je na konfer- enciji za tisak Ljubomir Đorđević, i dodao da smatra ohrabrujućim što se Subotica nije poljul- jala posljednjih godina i da se u njoj može živjeti ravnopravno bez nacionaln mržnje.

Mir po svaku cijenu

Od deset pitanja prvo se odnosilo na mir: 74,76% anketiranih građana se opredijelilo za mir po svaku cijenu; 20,55% za mir uz očuvanje nacionalnog dostojanstva, a samo 2,15% sma- tra da se o miru može razgovarati samo kad svi Srbi budu živjeli u jednoj državi.

Odgovarajući na dva pitanja postavljena glede položaja nacionalnih manjina, 63,60% ispitanika smatra da manjine imaju jednaka prava kao i ranije; 26,62% kaže da imaju manje prava nego ranije; dok 6,26% misli da posjedu- ju više prava nego prije.

U drugom pitanju se tražio odgovor o tome kako treba riješiti status manjina u Vojvodini, na- pose Madara i Hrvata. Skoro polovina, 47,16%,

smatra da sve treba sve ostaviti onako kako je sada; oko 27% ne zna što na to da odgovori, niti je o tome razmišljalo; a 14% nalazi da rješenje treba tražiti u pravcu autonomije iz Ustava od 1974. godine; dok 7,5% misli da treba uspostaviti teritorijalnu i kulturnu autonomiju na temelju političkih platformi DZVM-a, DSHV-a i SVM-a.

Glede sudbine izbjeglica, 52% ispitanika se zalaže za privremeno zbrinjavanje dok se ne ri- ješe problemi u krajevima iz kojih su došli; 19,18% misli da ih treba vratiti odakle su; dok 18% ne zna što da odgovori.

Na pitanje: "Kada bi sutra bili savezni i repu- blički izbori?" 35,23% anketiranih ne bi znalo za koga bi glasovalo, jer se još nije odlučilo; dok 25,24% kaže da ne bi izašli na izbore. Od ostalih, oko 11% se opredijelilo za SPS, 8,22% za DZVM, 4,89% za SVM. 3,13% za Gradanski savez, 2,94% za SRS, 2,54% za DS, 2,15% za SPO, 1,37% za Novu demokratiju, 0,78% za DSS, dok je 2,35% navelo neke druge stranke, a samo 0,20% nije dalo odgovora.

Kada bi bili općinski izbori, 30,72% su još neopredijeljeni, a na izbore bi izašlo samo 21,74%. DZVM bi dobio 9,98%, SPS 8,81%, Koalicija za Suboticu 7,73%, Stranka Jugoslave- na 5,28%, SVM 5,09%, Bunjevačko-šokačka stranka 3,33%, DS 2,74%. SRS 2,54%, itd.

Glede popularnosti političara nisu ponudena imena, nego su se ispitanici sami opredjeljivali. Najviše povjerenja dobio je Slobodan Milošević sa 13,31%, potom Vuk Drašković 4,11%, Voji- slav Šešelj 2,35%, dok su na začelju Zoran Đinđić, Radoman Božović...

Među najpopularnije političare Subotice spada József Kasza koji je dobio 15,07% glasova; slijede Imre Kern s 2,94%, Blaško Kopilović 1,17%, Stanka Kujundžić 0,98%, a po 0,78% dobili su Margit Savović, Mihály Szecsei, Sándor Pál, Ana Prčić i András Agošton.

U Izvršni odbor Skupštine općine 36,59% ispi- tanika ima malo povjerenja, 31,12% ni malo, 26,61% srednje, a mnogo povjerenja ima 2,15%. U Skupštinu općine malo povjerenja ima 39,14% ispitanika, srednje 27,42%, a ni malo 26,42%. Ma- lo povjerenja u načelnika okruga ima 39%, srednje 24,85%, a nimalo 3,13%. Sekreterijat MUP-a uživa malo povjerenja kod 31,51% ispitanika, a kod 30,72% nikako, dok kod ostalih srednje. U pravosudne organe 33,86% ispitanika ima povje- renje, 30,53% srednje, a 23,87% nimalo.

Eto, vidimo rezultate jedne od anketa koje se rade, ali koja je radena s, do sada, najozbiljnijom metodologijom, Ipak, ne želeći dovesti u sumnju dobru namjeru autora, trebamo reći da neki rezul- tati ne odražavaju i neće u praksi (prilikom izbora) naći svoju potvrdu, jer se podaci ne temelje na mišljenju izborne baze, nego na uzorku stanov- ništva od kojih dobar dio ne sudjeluje na izborima.

S druge strane, moramo reći da, ukoliko au- tori žele da njihov rad ozbiljno shvatimo, ne smiju davati izjave poput onih koje smo istakli. Ipak je "dobro" što većina ispitanika smatra da manjine imaju ista prava kao prije, jer to vodi tomu da Subotica ostane kao prije.

Isto tako moramo reći da to znači da su ispi- tanici neupućeni jer ništa više nije isto kao što je bilo i, nadajmo se, da ide u pravcu koji priželjkuju i autori ankete: ka građanskom društvu. A na tome putu, zašto bi bilo "dobro" što se neko izjašnjava kao Jugoslaven. Dobro je ako se svat- ko izjašnjava onako kako se osjeća: Srbin za Srbina, Madar za Madara, "Jugoslaven" za "Ju- goslovena", a statističari neka prezentiraju bez navijanja.

István Valihora

DVOT/V/JEDNIK

Povijest je čudo ili što bi netko rekao, što je bilo zamišljeno, biti će! Usred II. svjetskog rata jedna od brojnih zaraćenih strana na Balkanu je tražila da se Amerikanci i Englezi iskrcaju u Crnogorskom primorju i tako ih zaštite od Rusa odnosno komunista. Tada je međutim pobijedio lobby „Lucky” Luciana, tj. mafije, i veliki saveznici su se iskrcali, kao što znamo, na Siciliju. Danas premijer Crne Gore nudi ponovno (sa više sreće?) Crnogorsko primorje za iskrcavanje Amerikanaca na putu za Bosnu, što je moguće i u funkciji zaštite okoliša od „zagađenja” budući je Crna Gora prva ekološka država na svijetu! Bilo kako bilo, Jalta je ad acta.

ŽIG Budući da uvaženi predsjednik tzv. „Obnoviteljske Bunjevačke matice” ne zna (ili ne želi znati) kada divani bunjevački u stvari govori i hrvatski (jer je bunjevačka ikavica samo jedan od dijalekata hrvatskog jezika jednako kao čakavski ili kajkavski) moram ga izjednačiti sa svim znanim Molierovim malograđaninom koji nije znao da govori u prozi kada je svojoj sobarici rekao da mu donese papuče. Kad smo već kod teatra i teatralija, sveznajući direktor BITEF-a i ovogodišnji slavodobitnik nagrade za životno djelo, u NIN-u dijeli pučanstvo Baranje na Srbe, Madare, Hrvate i Šokce kao da ovi posljednji nisu samo jedan od hrvatskih rodova jednako kao Dalmatinci, Zagorci, Bunjevci itd. te se tako izjednačava u mišljenju s ideolozima velikosrpstva, da ih ne pominjem poimence. Gospodo, „mitinzi” su potrošena stvar!

ŽIG U Zagrebu je, u Muzejskom prostoru na Jezuitskom trgu otvorena ovih dana

izložba slika iz zbirke koju je naš sugrađanin dr. Vinko Perčić darovao svojedobno JAZU budući da subotička općina nije htjela uzeti donaciju, jer nije mogla pronaći podobnu zgradu za galeriju! Odbiti ovu zbirku, u kojoj se među ostalim nalaze slike starih i novijih mađarskih majstora slikarstva koje nema ni Nacionalna galerija u Budimpešti, svakako je bio legendarni promašaj lokalne politike s kraja osamdesetih godina, još uvijek opsjednute predubjedenjima tadašnjih komitetskih mandarina za koje su jedina umjetnost bila prikazivanja Ljubiše Ristića, koji je ipak što se više koprcalo sve više bio „dvorski umjetnik živih slika”. A mrtve neka nosi tko hoće!

ŽIG „Beatlesi” ili „bube iz Liverpoola” ponovno jašu! Naravno, na radio-valovima britanskih zvučnih medija gdje njihova popularnost raste iz dana u dan. Ova revolucionarna laka muzika šezdesetih obilježila je mladost jeans-generacije današnjih pedesetogodišnjaka, pokraj također legendarnih „Rolling Stonesa” za koje je navijala druga polovica populacije, oni malo žešći. Budući je John Lenon ubijen prije petnaest godina, band se ne može više na živo okupiti za razliku od ovih potonjih „staraca” koji i dalje pune stadione svojom svirkom u kojoj djed Jagger uspješno skače po prenosnim binama – čudima suvremene show tehnike. Sve je to rock 'n roll, itd., ali je potpisnik ovih redaka oduvijek bio zaljubljenik samo i jedino u jazz, i nekad i sad, valjda stoga što je nepopravljivi individualist i što je samo jazz čista improvizacija, po prilici kao život.

Milivoj Prčić

Čelnici SVM-a u Europskom parlamentu

Internacionalizacija problema

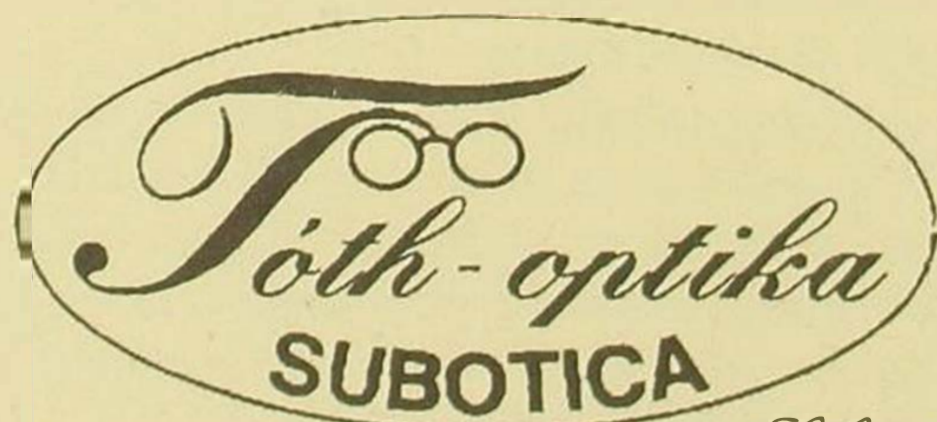
Zastupnik u Saveznoj skupštini Lászlo Józsa i zastupnik u republičkoj Skupštini i subotički gradonačelnik József Kasza, obojica visoki dužnosnici Saveza vojvodanskih Mađara, boravili su, na poziv mjesnog ogranka DZVM-a, u Frankfurtu na Majni. Zahvaljujući posredovanju domaćina, oni su se 23. studenog u Bruxellesu sastali s dr. Otto Bardongom, zastupnikom Europskog parlamenta, i s Doris Pack, voditeljicom Komisije za srednjo i istočno europske zemlje, te ih upoznali s neprimjerenim opterećenjem Vojvodine s izbjeglicama, osobito u područjima gdje živi mađarska manjina, i promjenama etničke strukture stanovništva koju takva podjela uzrokuje, te sa slučajevima nasilnog useljavanja izbjeglica u kuće Mađara koji su na privremenom radu u inozemstvu, kao i s ugrožavanjem prava mađarske i hrvatske nacionalne zajednice.

– Na naše toliko inzistiranje da se Vojvodina rastereti i da se problem u svezi sa smještajem izbjeglicama ravnomjerno i pravedno raspodijeli na cijelom teritoriju SRJ kod kuće smo ostali uskraćeni, pa smo bili primorani da idemo dalje. Cilj nam je

bio da obavijestimo nadležne u Europskom parlamentu što se dešava na ovom području – rekao je Kasza i dodao da će im SVM uputiti poziv da posjete Vojvodinu ne bi li se upoznali sa situacijom na licu mjesta.

U petak 24. studenog Kasza i Józsa su se susreli s nekoliko zastupnika njemačkog Bundestaga, među kojima su bili dr. Gottfried Haas i dr. Christian Schwarz-Schilling, te vodili dvočasovni razgovor o istoj temi.

(lj. k.)

Subotica
Tel: 51-045 Maksima Gorkog 26

Radno vreme

Radnim danom 9.00-12.00

16.00-19.00

Subotom 9.00-12.00

Radno vreme cionog lekara

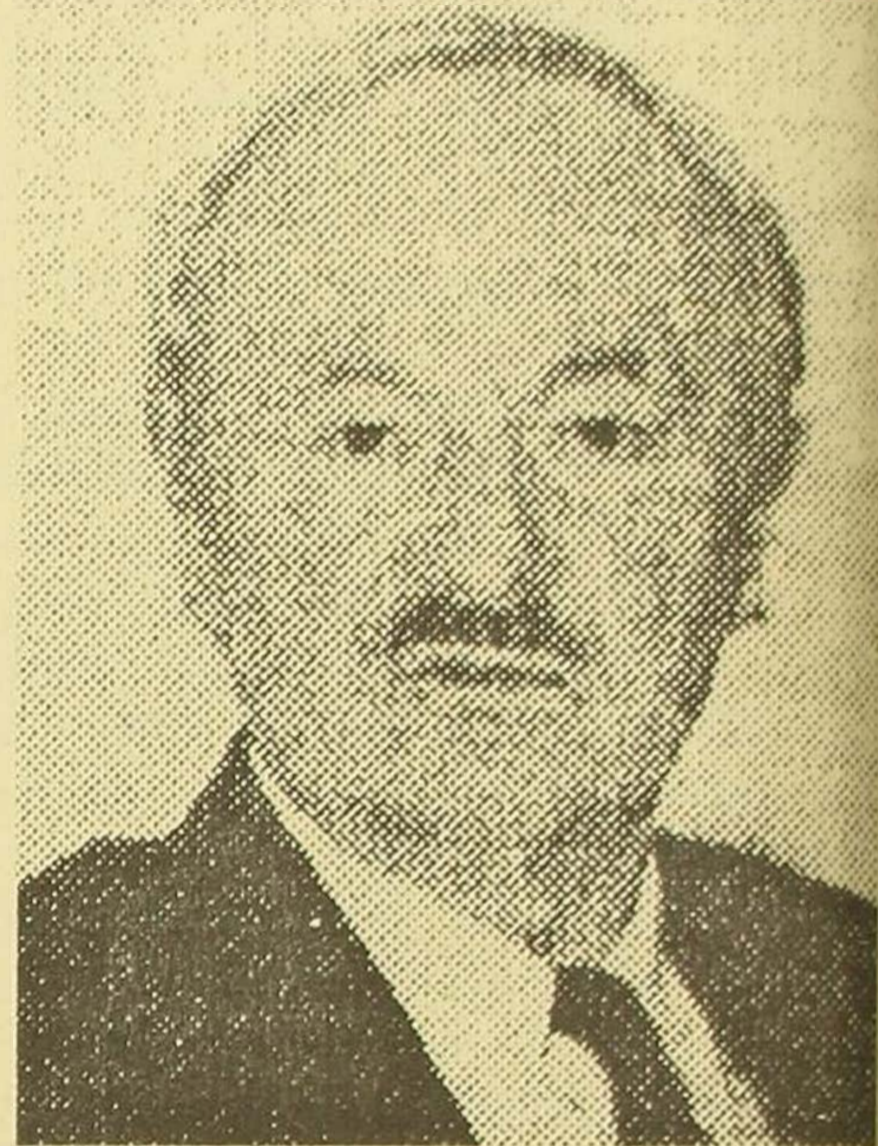
Radnim danom 17.00-19.00

In memoriam

Ferenc Csubela

(1937 - 1995)

Od zadobivenih ozljeda u prometnoj nesreći 27. studenoga preminuo je Ferenc Csubela, predsjednik Saveza vojvodanskih Mađara. Csubela je rođen 1937. godine u Osijeku. Njegovu obitelj ratni vihor II. svjetskog rata odvođa u Tuzlu, Vukovar i Zagreb, a nakon toga Csubelini se doseljavaju u Staru Moravicu, gdje Ferenc svršava osnovnu školu. Srednju školu pohađa u Bačkoj Topoli, a Višu političku u Novom Sadu. Početkom šezdesetih uključuje se u politički društveni rad, sve do 1968. godine, kada biva izbačen iz SKJ. Ponovno se vraća politici 1989. kada postaje članom DZVM,

1990. i zastupnik u prvom sazivu republičkog Skupštine. Nakon nesuglasica u DZVM skupa s grupom istomišljenika radi na stvaranju nove političke organizacije: SVM, te postaje njenim prvim predsjednikom. S te funkcije odlazi u vječni život. Po riječima njegovih prijatelja krasili su ga odmjerenost, istinoljubivost, pravičnost, skromnost, hrabrost i tolerantnost. Mađarski narod u Vojvodini smrću Ferenc Csubele izgubio je jednog od svojih najmudrijih političkih djelatnika, istaknuo je veći broj govornika na priredenoj komemoraciji u Subotici 29. studenoga. Od preminulog Ferenc Csubele najprije su se oprostili njegovi prijatelji i partijski kolege iz SVM-a: Mihály Szecsei i Zoltán Turóc, zatim Csaba Tabajdy, tajnik u mađarskoj vladi za Madare van Mađarske; otpravnik poslova mađarskog veleposlanstva iz Beograda: István Szabó, Sándor Pál, dopredsjednik DZVM, Laszlo Balog, župan Bačkiškunsk županije; Nenad Čanak, predsjednik LS Stanimir Lazić, predsjednik Vojvodanskog kluba; Bela Tonković, predsjednik DSH Miklós Csopódi, zastupnik MDF u mađarskom Parlamentu; Jordan Aleksić, republički ministar ekologije i član Narodne demokratije, Gábor Bagi, iz mađarskog ministarstva vanjskih poslova i Csaba Takács, predsjednik Demokratskog saveza Mađara u Rumunjskoj. Brzoprijava sućuti su poslali: Árpád Göncz, predsjednik Republike Mađarske; Ágoston András, predsjednik DZVM; Laszlo Kovács, mađarski ministar vanjskih poslova; Mile Jovičić, načelnik Sremskobackog okruga; Vesna Pešić, predsjednica GSS; Dragoslav Petrović, predsjednik RDSV; Dušan Mihajlović, predsjednik ND; Ana Prčić, predsjednica OO SPS Subotica...

(lj.)

Inicijativa zastupnika SO Subotica za formiranjem mreže škola na jezicima nacionalnih manjina

Za novu kvalitetu

ideset i druga sjednica SO Subotice, zna 21. studenoga protekla je u ponosnoj atmosferi. Istina, tu i tamo bilo višenih tonova, ali i silnih ispričavanja prijateljskoj nogometnoj utakmici (mogu). Neki „halo-efekti” minulih vremena (nadamo se) još nisu dijalektički negirani. Iako bi se to još donedavno reklo. No, poroci ka zdravijoj klimi glede demokracije i uzajamnih uvažavanja (prije osoba, a ne pameti) su znakoviti.

ekivala se „vruća” rasprava oko točke ovoga reda o podnošenju Inicijative za formiranje mreže škola na mađarskom nacionalnom jeziku na teritoriju SO Subotica. Istim, ona je protekla samo u osobnim razgovorima između „dva tabora”.

Prvo, problematika nacionalnih manjina novonastalim uvjetima, dobiva novu težinu, iako nije u potpunosti apsolvirana. Iako je kod svijeta dobila njoj pripadajuću važnostnu težinu. Napose ne u sklopu razvoja multinaciokulturne sredine kakva je u Vojvodini po svom etničkom sastavu. S druge strane, u zraku je „visio stav” da odlučna realizaciji i konkretizaciji ove inicijative treba u nadležnosti niti u kompetenciji samog podnosioca zahtjeva. Da konačnu riješavanje ovog problema rješavaju drugi forumi, bilo je jasno svima, pa se sama inicijativa može prihvatiti na fonu političkog dijaloga na odgovarajuće forume decentralizacije same vlasti i to u vitalnim pitanjima očuvanja i očuvanja nacionalnog identiteta manjina. Jasno je, konačno i evidentno, da

se cjelokupni sistem našeg odgojno-obrazovnog procesa nalazi u kolapsu i da on ima tendenciju negativnog porasta još od čuvenih Šušterevih reformi, te da se nužno po tome pitanju nešto mora učiniti ukoliko doista želimo uhvatiti priključak s Europom. Jasno, najviše pogađa pripadnike nacionalnih manjina buduće reorganiziranje našega školstva, formiranje nastavnih planova i programa kao i njihovo funkcioniranje (od biranje direktora škole, do odgojnog kadra).

Simptomatična je u raspravi bila pozicija nekih zastupnika SPS-a, koji su uporno govorili da u principu nemaju ništa protiv reorganizacije školstva, ali da tako zamišljene i izdvojene škole vode getoizaciji, te da se parcijalnim rješavanjem neće postići mnogo. Govorili su to poglavito oni, koji su Srbiju i Jugoslaviju praktički stavili pod stakleno zvono, i koji su do jučer iz „patriotskih” razloga pljuvali po cijeloj Europi. Ispravan bi mogao biti stav da se parcijalnim zahtjevima neće daleko stići, ali i ovdje se ne javlja problem promišljanja problema, već sugeriranje dobivenog problema od gore i određivanje lokalne samouprave kao transmisionog stroja. Dalje, zbunjuje i njihov stav u obliku upozorenja na getoizaciju, kada oni nisu do danas neke nacionalne manjine ni priznali (primjerice Hrvate), a na pomisao o suživotu okreću glavu samo i jedino ka: kako Beograd kaže. Ako se neke nacionalne manjine na taj način žele zatvoriti u sebe, onda bi to, cijenimo, prevashodno trebalo biti njihov problem u cjelini njihovog pro-

mišljanja zajedničkog života. Činjenice govore samo po sebi: proces je prirodne, pa i nasilne, asimilacije sve žešći, a očuvanje identiteta nacionalnih manjina, ukoliko želimo očuvati i Vojvodinu kao Vojvodinu, mora ići upravo preko i putem školskih ustanova i pratećih prosvjetnih institucija.

Na kraju, inicijativa SVM-a, DZVM-a i DSHV-a većinom glasova zastupnika SO Subotice bila je usvojena. Prijedlog je upućen nadležnom ministarstvu, u kojemu se traži da se na području Općine formiraju 4 osnovne škole na mađarskom nastavnom jeziku s isturenim odjeljenjima; da se izmjenom Zakona omogući lokalnoj samoupravi formiranje mreže odgojno-obrazovnih ustanova na mađarskom i jezicima drugih nacionalnih manjina, i to od predškolskog do fakultetskog uzrasta. S obzirom da nacionalne manjine jedino u tome vide mogućnost očuvanja i njegovanja vlastitog identiteta koji doprinosi „kvalitetnijem zajedničkom i uzajamnom životu na ovim prostorima”.

Stajališta smo da se ova izuzetno osjetljiva problematika ne bi smjela zalediti na razini inicijative, niti, pak, preko koljena prelomiti, već bi se u daljem postupku razrade morali koristiti iskustva drugih zemalja, a također uključiti kompetentne ljude u zemlji.

Na istoj sjednici usvojen je i Prijedlog o osnutku slobodne zone „Subotica u Subotici”. Za vršioca dužnosti direktora ovoga Dioničarskog društva imenovan je **János Major**, diplomirani prometni inženjer iz Subotice.

(v. s.)

Predstavljena nova knjiga Boška Kovačevića

Prezreni u Jugoslaviji, nipodoštavani u Srbiji

okupili smo se ovde ne zbog knjige, već zbog knjige”, riječi su dr **Boška Kovačevića**, koje su najbolje odredile tijek i razvoj promotivne večeri njegove knjige „**Uvrat i obzorja**”, održane na tribini „Vremena knjiga” pri Otvorenom univerzitetu Subotici 23. studenoga. Jer taj „polupredavanje” kao da je prejudicirao izlaganja predavača večeri: dr **Dragana Veselinova**, profesora beogradskog Sveučilišta, i **Mileta Kovačevića**, glavnog urednika lista „Nezavisni” iz Subotice. Naime, oni su više govorili o knjizi nego o knjizi. Možda je to novost, ali, pak, o knjizi nisu imali što bitnoga reći. U svakom slučaju, autor knjige „Sunovdan i obzorja” „poslužio” im je da govore o politici i o mogućoj budućoj autonomiji Vojvodine. Uostalom, središnjii ili kutni karakteristika ove knjige i jest autonomija Vojvodine. A držimo da naknadna pamet o sunovdanu i autonomiji neće i ne može doprinijeti ništa, sadržajnim i demokratskim promjenama u autonomne Vojvodine kao višenacionalne sredine sa svim svojim kompleksnostima, a napose o samom mentalitetu Vojvodana.

Činjenica da Vojvodina ima svoj autonomni status u samoj sebi za većinu govornika nije bila nepopularna. Međutim, problem koji se u ovom trenutku nameće jest: kako parcijalno i disonantne političke „vizije” o budućnosti Vojvodine politički artikulirati i usmjeriti

da Vojvodina „pripadne” Vojvodanima. Odnosno, kako građansku i nacionalnu opciju sublimirati preko i kroz autonomnog pojedinca koji ovaj prostor doživljava, proživljava i živi kao „naciju nacionalnih manjina” s odgovarajućim državnim prerogativima same Vojvodine u okviru SR Jugoslavije? Nevolja takve opcije je da se izbjegne razbijanje Vojvodine u komadiće. Ideja „Velike Srbije” je dominantna, a sami se Vojvodani kroz tu ideju određuju kao ljudi mentaliteta i shvaćanja „mekano zakućani”, da ne kažemo gnjecavi.

Nalazimo da je knjiga dr Boška Kovačevića, i pored niza ozbiljnih manjkavosti i nedorečenosti, u biti provokativna i, u tom smjeru, podsticajna za promišljanje druge, treće ili ente Vojvodine. U osnovi, knjiga je više deskriptivna nego analitična; bavi se opće poznatim mjestima bez prodornosti koju zahtijeva forma knjige; ona vješto ekvilibrira između uzroka i posljedica kada je u pitanju raspad bivše Jugoslavije, ali i po pitanju pada autonomije. Kovačević se često poziva na ustajale matrice, pa se javlja dojam da je i njegova misao, misao prezentirana ovom knjigom, produkt upravo takve matrice protivu koje se bori. U biti, on nije prevladao, već se tek pokušava spram nje odrediti, ali bez kritičke oštine. Smatramo da je slabo mjesto u knjizi dio o ulozi inteligencije u budućem ustroju Vojvodine.

Također je slaba točka knjige loše određenje nacionalnih manjina pa i same nacionalne države, kao i odnos matičnih država spram nacionalnih manjina.

Najveća teškoća novog promišljanja autonomije leži u tome što ni jedna relevantna politička stranka, sem stranaka s nacionalnim predznakom, u Srbiji ne vidi Vojvodinu kao složenu zajednicu i kao formulu za rješavanje mnogih konflikata na ovim prostorima. Vojvodina se uglavnom promatra kao kulturna tvorevina više nacionalna, a ne kao političko-ekonomska oblast ili regija, sposobna i spremna da sa svojim resursima, intelektualnim i kulturnim potencijalom, bude ona polazna točka u izgradnji budućih demokratskih odnosa u SR Jugoslaviji.

Prigodom iščitavanja knjige neprestano mi se u mislima motala knjiga Frantza Fanona „Prezreni na svijetu” koju bi u kontekstu novog promišljanja Vojvodine, s drugim političkim licima, valjalo ponovno pročitati. S obzirom da su Vojvodani prezreni, a njihovi novci za opstanak Jugoslavije zlatni.

A što se tiče položaja i uloge intelektualaca u budućoj viziji gradnje demokratskih odnosa, stav da su intelektualci doprinijeli ovome ratu i razaranju trebalo bi promisliti ne iz kuta pada intelektualne misli u Srbiji, nego kao totalni poraz humanističke Europe, na što upućuje i knjiga Franta Fanona.

Vojislav Sekelj

Prinosi antropologiji Bunjevaca (II.)

Alba M. Kuntić, genetičar:

Otkriven gen Bunjevaca

Nakon epohalnog, a izuzetnog, otkrića do sada nenadane antropološke crte kod Bunjevaca od strane izvjesnog Marka Peića (da su oni osobit soj koji se dâ ne puno, već „malo jašiti”), ovih je dana pridodan još jedan važan, a mogli bismo reći i značajan, pronalazak: gen koji Bunjevce čini Bunjivcima!

Naime, nadaleko čuveni idejni tvorac, čuvar i stražar na polju očuvanja izvorno nezaprljane čistote Bunjevaca, stanoviti Alba M. Kuntić, ovih je tjedana prosto, istina u odsustvu „želje da se upuštamo u pitanja 'dnevne politike'”, morao snažno reagirati iz razloga „sine ira et studio” (dakle, pravičnog, a objektivnog) na „shvatanje političkog rukovodstva Hrvata na pitanje etniciteta” nikog drugog do Bunjevaca, koje je upoznao, gle čuda, čitajući interview Bele Tonkovića u zagrebačkoj „Panorami”, iz mjeseca srpnja, u kojemu se, iako su „njegova kazivanja (...) prilično konfuzna, dalo nazrijeti „da je on u ovom slučaju samo interpretirao stavove iz bajske 'Deklaracije'”, i mada je, istaknimo, opetovano zbog važnosti, bio „prilično konfuzan”, ipak hermeneutik A. M. Kuntić 'vjeruju' „da smo ga ispravno razumeli”.

Središnji, dakle, rezultat uloženog napora za ispravno razumijevanje „konfuznog kazivanja” otkrio je razumitelj Kuntić u čin-

jenici pogrešnog pristupa Tonkovića, kao interpretatora, ali i samog pristupa pisaca pomenute Deklaracije. Naime, ta metoda u pristupu „u svojoj suštini je sa staljinističkim stanovištem o 'nacionalnom pitanju', što će reći paranaučan”. Staljinistički postavljeno rješenje nacionalnog pitanja, koje je, podvucimo još jednom, neznanstveno, u biti je neutemeljeno jer ne uzima u obzir ono što narod ne kazuje „uludo: krv nije voda”. Ta krv, budući nije voda (čitaj: bistra i providna), u sebi sadrži puno toga što se golim okom ne vidi, a kad ga samo izbliže osmotrimo ispod sitnozora, vidjet ćemo gen! Neznajući za gen, koji se „stiče' rođenjem, nasledem”, neupućeni pisci Deklaracije i, njome zavedeni, Tonković mogu sasvim proizvoljno zabludjeti u tezi da su Bunjevci „jedan narod sa Hrvatima”, te je lažno podprijeti (čime ostaju na razini očajnog pokušaja) u dokaznom postupku sljedećim argumentima: (1.) njihovom političkom svijesću; (2.) istom, a ne sličnom, vjerom; (3.) što su „štokavski ikavci”; (4.) što imaju iste običaje; i (5.) „što sa Hrvatima imaju isti jezik”. Metodolog Kuntić zaključuje: „I, to je sve što navodi kao dokaz za ispravnost takve svoje teze”. A prava i znakovita neodrživost te teze, a ovoga puta i argumenata koji je podpiru, dovodi nas sluđene u situaciju da je od sada možemo koristiti samo na razini otrcane fraze kojom ćemo zasmijavati puk...

Oborivši gore iznijetu, a lažnu, tezu genetski inženjer Kuntić, da bi dokazao svoju uzima, istina prećutno, vanznanstvenu pret-

postavku, koja ispravno određuje bit čovjeka: čovjek nije niti može biti „samo proizvod vaspitanja, već su takvi 'kakvi su' i stoga imaju gen koji ih takvima čini”! Dakle, takvi kakvi su, ljudi zahvaljuju jedino genu koji ih takvima čini. Svevlást gena predodređuje čovjekovu nacionalnu dimenziju jer je i nje me čovjek takav kakav je. Dakle, Čovjek Bunjevac, jer i to pripada u ono „takav kakav je”, ima gen koji ga čini takvim kakav je, to jest Bunjivcem. Heureka!

Medutim, ono što ostaje prikrivenim, stvara neizmjernu bol, u ovom epohalnom otkriću (koje se već intenzivno počelo sturati u zemljama vanstaljinističke zone utjecaja, u koju mi, očito, ne spadamo) javlja se genetskoj svijesti kada se postavi pitanje skrovitog mjesta gena! Bol se aritmetičke progresijom pojačava ako ne zadržimo bopitljivost pitanjem: gdje se, kada i na kakav način uvukao ovaj mali gen među Bunjevce? U prvobitnoj zajednici, ili, pak u vrijeme postupnog prijelaza čovjekolikog majmuna u čovjeka? Ali ne tuguj bronzano strastivine. Jer, poznavajući Albu M. Kuntića nadamo se da će nam te spoznaje ovaj vjerno izučavatelj genetike podariti, a mi umrijeti sa spoznajom više.

P. S.

Valjalo bi na ovim pitanjima i studiozno poraditi, pa predložimo tim ljudi koji će o nadasve izazovnu, a u biti glupu, anakronu i besmislenu, problematiku na „sine ira et studio” način razriješiti.

(lj. k.)

Transformacije

U svima nama ostaju tragovi nasleđa; nešto što nosimo u sebi iz prošlih vremena. Od toga nešto možemo i želimo menjati, a nešto ne želimo ili prosto ne možemo menjati. To jednostavno smatramo navikama – „takvi smo, kakvi smo”.

Medutim, dinamika življenja i sve učestalije promene dovode nas u nedoumicu: šta treba a šta ne treba menjati, odnosno šta od novog prihvatiti a šta ne. Te promene u poslednje vreme su dobile ime – transformacije. Normalno je da za svake promene treba da prođe određen period da ih shvatimo; da se naviknemo na njih i da ih prihvatimo.

Ako podemo malo unazad, od II svetskog rata, tj. od njegovog završetka, videćemo da se transformisala država (od kraljevine postala narodna), od „kulaka” postali zadrugari, pa smo od seljaka stvorili industrijske radnike; zatim su izvršene razne reforme: od policije nastala milicija, pa transformacije u školstvu... Nošenje kravate, rukoljub i bonton smatrani su ostatkom kapitalizma i, za ondašnje vreme, neprihvatljivo.

Jedna od nerazumnih transformacija bila je ta što su Cigani postali Romi. Ne znam kome je to smetalo – Ciganima najmanje, jer čitav svet ih tako zove, a oni se time ponose. Ni u čijim rukama violina nema dušu kao u ciganskim: ona prosto plače. Čitav je svet zove 'ciganska muzika', a ne romska; u pesmama se spominju Cigani, pa i naš voljeni Đoka Balashević kaže: „Cigani (...) i zlatni zub”. Svi smo to slušali i voleli, a i danas volimo dobru, toplu, staru cigansku muziku.

Jedna od značajnijih promena bila je da su od predratne gospode, gazda, majstora i sličnih titulisanja – najednom svi postali drugovi! Reč drug je shvatljiva i razumljiva za svakoga. Drug je nešto lepo; neko na koga se uvek može osloniti, s kim se družiš, imaš zajedničke interese itd. E, a da li je svako svakome mogao biti drug? Mislim da nije, što se kasnije i pokazalo. To vreme je prošlo, a što narod kaže – ne ponovilo se.

I dode ovo ludo vreme, pa ponovo transformacije. Raspada nam se bivša zajednička država, od „jednoumlja” (jedne partije) nastala „višeumlje” (više partija), pa nam se transformisala vojska: od JNA postala VJ; od SUP-a nastala MUP. Promeniše se i imena gradova i ulica. Pa zakoni, svojinski odnosi u privredi i još mnogo toga.

Ali, sada nam je ova nova transformacija donela i nešto lepo – preko noći svi „drugovi” postali „gospoda”, a „drugarice” „dame” ili „gospođe”. Bože moj, kako to lepo i gordo zvuči, a što je najvažnije – ni ne boli!

Naravno, da će i za ove promene biti potrebno vreme za prihvatanje i prilagodavanje. Medutim, znajući naš mentalitet, obično se prihvati ono što nam se sviđa, a ono što ne – „nek davo nosi”! Sada zamislimo ovu situaciju. Recimo: jedan novo-pečeni „biznismen” negde na putu, usred vojvodanskih polja, zaustavi 'mečku', a tu čoban napasa ovce. Biznismen će njemu: „Gospodine da li je to put za bač Entin salaš”. A čoban ga gleda i ne razume. Šta ne razume? Gde je put za salaš ili kako je to on čoban postao gospodin?

Ili, recimo drugu situaciju. Novonastala „dama” ili „gospoda” u bundi od nerca, lis ili, u najgoru ruku, nutrije, sa najlon kesom ruci, pita stariju baku, prodavačicu na pijaci: „Gospodo, pošto je mleko?”, ili, ne daj Bog goru situaciju, da recimo prodavca srednjegodina upita: „Gospodine, pošto je krompir?”, ili još gore: „Gospodine, pošto su jaja”.

Sigurno da je reči „gospodin”, „gospodin” ili „dama” teško definisati, ali je još teže znati upotrebiti te reči na pravom mestu i pravom vreme. Isto je tako, ako ne i još teže, smatrati se gospodinom ako to nisi u suštinu.

Jedini koji su oduvek znali reč „gospodin” pravilno upotrebiti bili su Cigani (i Romi). Oni su uvek kao prodavci na pijaci kupce zvali „gopsodin” ili „gospodo”, a kad bi nekog dobrodržećeg pedesetogodišnjaka nazvali „bato” – onda bi on „nabrio kao kvasac” i zbog „kompliment” sigurno kupio najmanje dve lubenice!

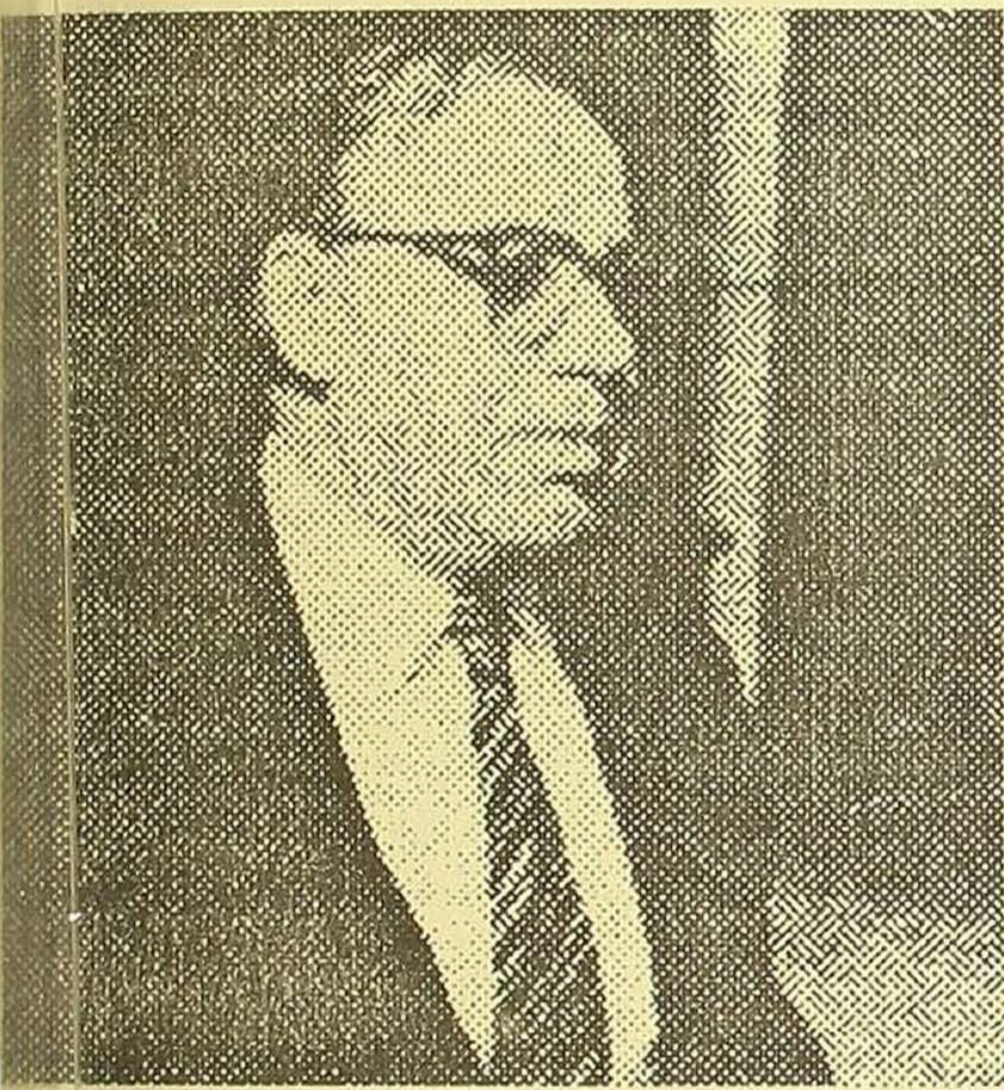
Ova nova transformacija ne brani nošenje kravate, rukoljub ni bonton, te mi sinu ne ideja. Šta mislite da neko napiše „Bonton priručnik o lepom ponašanju” I tom (za lep ponašanje svih nas u privatnom životu), ili to – „Priručnik o lepom ponašanju u poslovnom odnosima” (za novopečene „biznismene”). Da li bi ti priručnici imali prođu i čitaoce? Mislim da bi ih mnogi trebali kupiti, platiti naravno pročitati. Jer, ako želimo u Evropi bez toga znanja sigurno nećemo proći, a bač je sada platiti, nego posle naplatiti.

Naš narod kaže da se najbolje uči sopstvenoj koži, u što smo se mi do sada bezbroj puta uverili. Na žalost.

Andelko Nikolić

Ministar u Subotici, ministar iz Subotice

Na postavljeno novinarsko pitanje ministar prosvete prof. dr. Dragoslav Mladenović priznaje li njegovo ministarstvo 250 godina postojanja subotičke Gimnazije ministar je odgovor potegao iz maloga džepa, punog nipodaštavanja spram ove sredine i rekao: „Subotička Gimnazija je 1947. godine slavila 200-godišnjicu. Tada im je to bilo dozvolio.” Pitamo se tko može dopustiti kako se prošlost u povijesti može dogoditi? Da bi uz šlagvort arogancije dodao: „To je 250 godina, neka slave!” Vjerojatno se to njega i njegovog ministarstva ne tiče. Jer, što kog vruga, to hoće neki Subotičani na sjeveru Bačke? Povijest će ionako pisati oni.

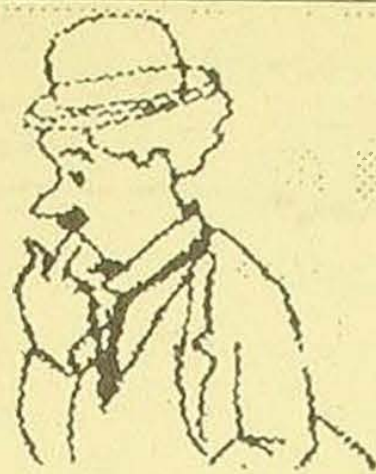

U ovom pitanju pitamo kako će ministar u politici uključiti njegovu oštroumnost opasku: „Mladim, svi mi koji smo pohađali i završili školu naučili smo da je najstarija gimnazija na ovim prostorima Karlovačka, koja je slavila 206 godina.” Očito ministar nije dobro naučio geografiju iliti opis ovoga područja, budući je u to vrijeme ovaj prostor bio u Austro-Ugarskoj, pa je valjda ona i osnovala obje gimnazije uz odgovarajuće dokumente.

Štoviše je i sentenca koja upućuje na fosile ministar obrazlaže i podučava Subotičane i doslovce veli: „Mi iz vremena svetoga Save nekima manastirima imamo potvrde o postojanju obrazovanja, a nikome nije palo na pamet da slavi 5.000 godina.”

Možda zbilja dr. Mladenović pripada vremenu svetoga Save i da on ima neku obvezu, ali to nije razlog da ne slavi 5.000 godina. Napose, ako mu to netko dopusti. Ako ministru do slavlja, neka slavi. Neka se ponaša na dozvole, potvrde i recepte. Subotičani se drže dokumenata. A to im je stalo još iz Austro-Ugarske. (v. s.)

**Nije problem što je svijet mali,
problem je što je reterat doleko.**

Iz penzionerske beležnice

Ja sam – za!

Tvrdim: ona narodna izreka – „dva loša ... središe Miloša”, ne vredi, ne važi više! Eto, zar se nije čitav svet (ne sećam se više zbog čega), zar se nisu svi ljudi sveta, svi (loši) momci udružili da naškoda, da srede našeg novog (političkog) Miloša? Jesu, ali – ništa! Sredio je On njih, umirio je On njih. A oni? Oni nisu imali šanse. Šanse protiv Njega? Malo morgen!

Sada, zbog svega toga, nije samo na jugu (i) ove lepe naše, pravo slavlje. Svugde je. Ali, samo sa tog našeg juga (zašto samo sa juga?) dolazi ona genijalna inicijativa vredna svake pažnje: Nobelovu nagradu za mir – Njemu! Ne znam i ne ulazim u ozbiljnost te inicijative (neki kažu da je to zajebancija, a neki da nije) ali, ja sam apsolutno – za! Zašto?

Pa, Nobelova nagrada zaista jeste izuzetno priznanje, ali uz to priznanje ide i puno novaca. A naš Penzijski fond je, zna se, često (prečesto) prazan. Kakve to ima veze?

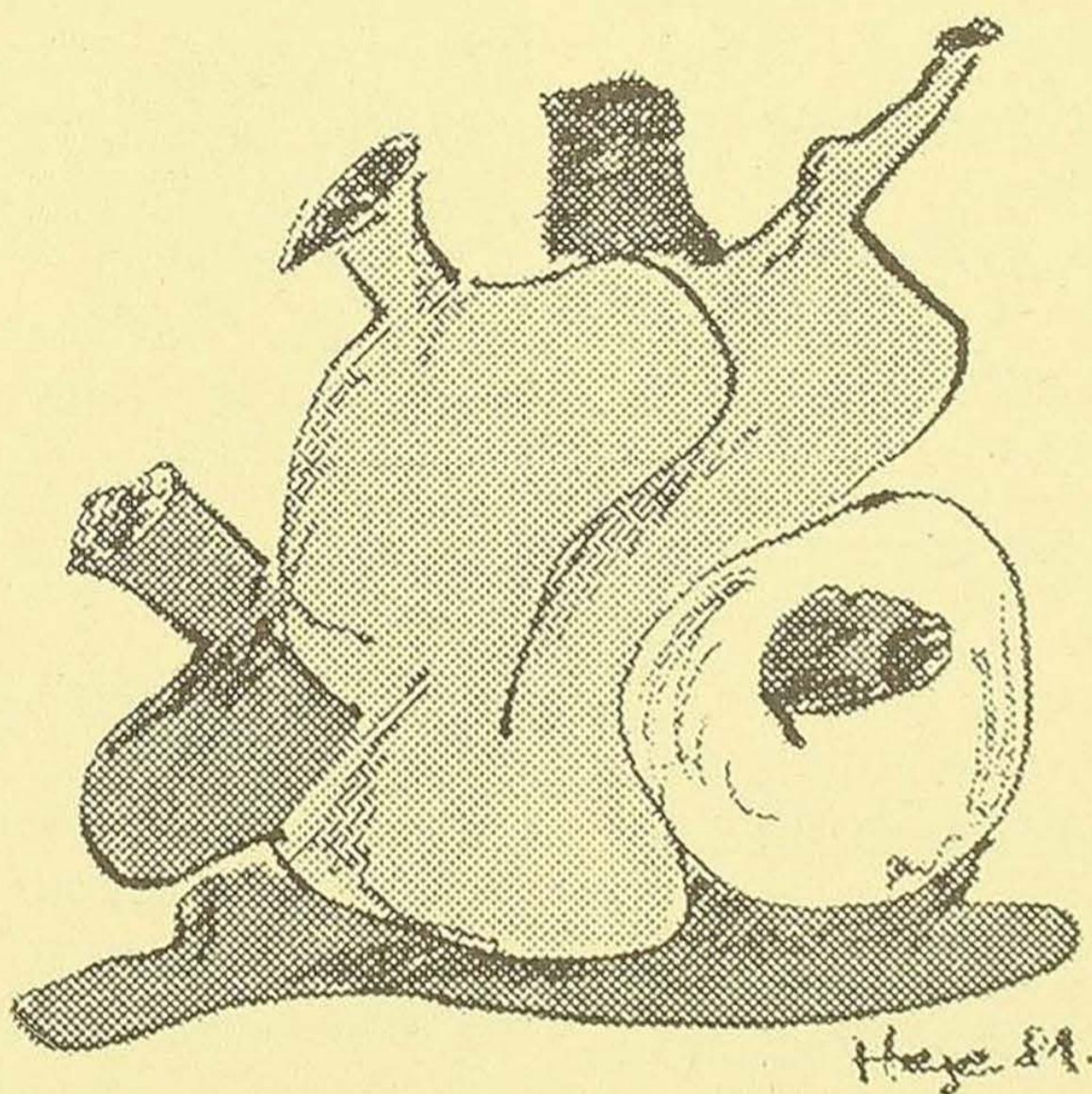
Ima: ako se zna da su Njegovi prethodnici iz tog Fonda uzimali šakom i kapom (velikom šakom i velikom kapom) onda će On, kao njihov (univerzalni) nasljednik, pun iznos te Nobelove nagrade uplatiti baš u taj Fond! I tako će nas penzionere bar delimično obešteti. Zna On, takav potez jednog čestitog nasljednika u narodu (ne samo penzionerskom) jako se ceni.

Osim toga, red je da se On nama penzionerima konačno i oduži. Zbog onih naših ne malih zasluga (koji neki nazivaju našom krivicom). Jer, svojevremeno (sećate li se?) baš mi penzioneri smo našim penzionerskim glasovima Njega i Njegove učinili onim što jesu (SVE) u našoj Državi.

P. S.

Vidite, tu Nobelovu nagradu za mir – Njemu, ja smatram gotovom stvari. Pa izjavljujem: samo u jednom jedinom slučaju opraštam(o), ako novčani iznos te Nobelove nagrade ne uplati u naš Penzijski fond. Samo u slučaju ako On (iskreno) namerava s tim novcem da uradi isto (slično) onom što je sa svojim novcem – iz poznatih razloga – uradio Nobel...

Marko Subotički

Problemi manjina u očima socijalista Dioptrija slijepih

„Nemaju oni šta da se žale”, izjavio je nedavno, kako prenosi „Naša borba” od 27. studenoga, pokrajinski podtajnik za manjine Nikola Čirović prilikom susreta s delegacijom Helsinskog odbora za ljudska prava u Srbiji i razgovora o položaju manjinskih nacionalnih zajednica u Vojvodini.

Od prevelikog broja primjera skladnih oblika suživota, on je odabrao svoju obitelj s obzirom da mu je supruga Madarica. Međutim, na ravni općedruštvenog statusa nacionalnih manjina, kao i na polju rada oko usklađivanja međunacionalnih odnosa, imamo trenutačno samo jednu osobu: „To može samo Margit”, koja je toliko obuzeta ovim poslovima da „spava u kolima” jer je „stalno na terenu”.

Optika promatranja ove problematike na ovakav način nije dvojbena, osobito sa stajališta liberalizma. Jer on pretpostavlja pravo na iskaz vlastitog mišljenja, čak i kada

je u pitanju pogrešno mnijenje čovjeka. Ali, problemi se javljaju samo kada na takav način misli i djela državni dužnosnik jer je onda u pitanju bahata igrarija i arogantska nekompetentnost pojedinca i nesukladna uređenost društva. Vjerojatno je zbog prevelike državne skrbi oko manjina, Hrvata u Vojvodini nestalo, za nešto više od 40 godina, više od polovice: oni su 1948. sačinjavali 8,10% građana Vojvodine, a 1991. samo 3,71%. Nema što, prevelika kvaliteta rada udobnost, a ona donosi prebrzo nestajanje i krah. Sve je to samo, sigurno, zavjera međunarodne zajebnice protivu Hrvata, ili je u pitanju nesposobnost Hrvata da prežive u državi u kojoj i oni „dobijaju sve ono šta je predviđeno najvišim svetskim standardima”. Ali, o mjerilima slijepih u mračnom tunelu ne vrijedi raspravljati.

(lj. k.)

Okom deteta

Dečija republika

„ČAROLIJA ... SANAK ... OBLAČIĆ ... SUNCE ... ZVEZDE ... ZEMLJA LEPIH REČI ... ZEMLJA DOBRIH VILA ... RADOSNICA ... ZEMLJA PTIČICA...” sve ovo su predlozi dece za naziv Dečije republike.

Λ kako doći do Republike?

„Deca ne bi sa ratom dobila vlast, sigurno”, Siniša 6 g.

„Ja bih jurio autom dok loši ljudi ne izidu iz ove zemlje”, Miloš 6 g.

„Deca su osvojila vlast, ali ne sa oružjem nego sa poslušnošću”, Tomislav 6,3 g.

Šta bi deca radila u Dečijoj republici?

„Tamo nećemo samo da se igramo jer proći ćemo kao Pinokio u priči”, Ana 6 g.

„Sadili bi cveće, pravili bi baštu da imamo šta da jedemo”, Nenad 6 g.

„Tamo bi svi živeli srećno bez rata, tuče. Imali bismo šta jesti”, Sladana 6 g.

„Ja bih kopao rudnik”, Miloš 6 g.

„Tražila bih bubamare”, Jovana 6 g.

„Jurila bih leptire”, Tamara 6 g.

„Hranio bih golubove”, Nikola A. 6 g.

„Ja bih po ceo dan pravio kuću”, Miloš M. 6 g.

Šta bi odrasli radili?

„Ja bih odraslima naredila da malo slušaju i decu”, Olja, 6 g.

„Ja bih naredio da nam donesu mnogo lepe odeće”, Vuk 6 g.

„Ja bih zabranio odraslima da tuku decu”, Igor P. 6 g.

Kao i u svakoj drugoj Republici i ovde bi postojali raznorazni zakoni:

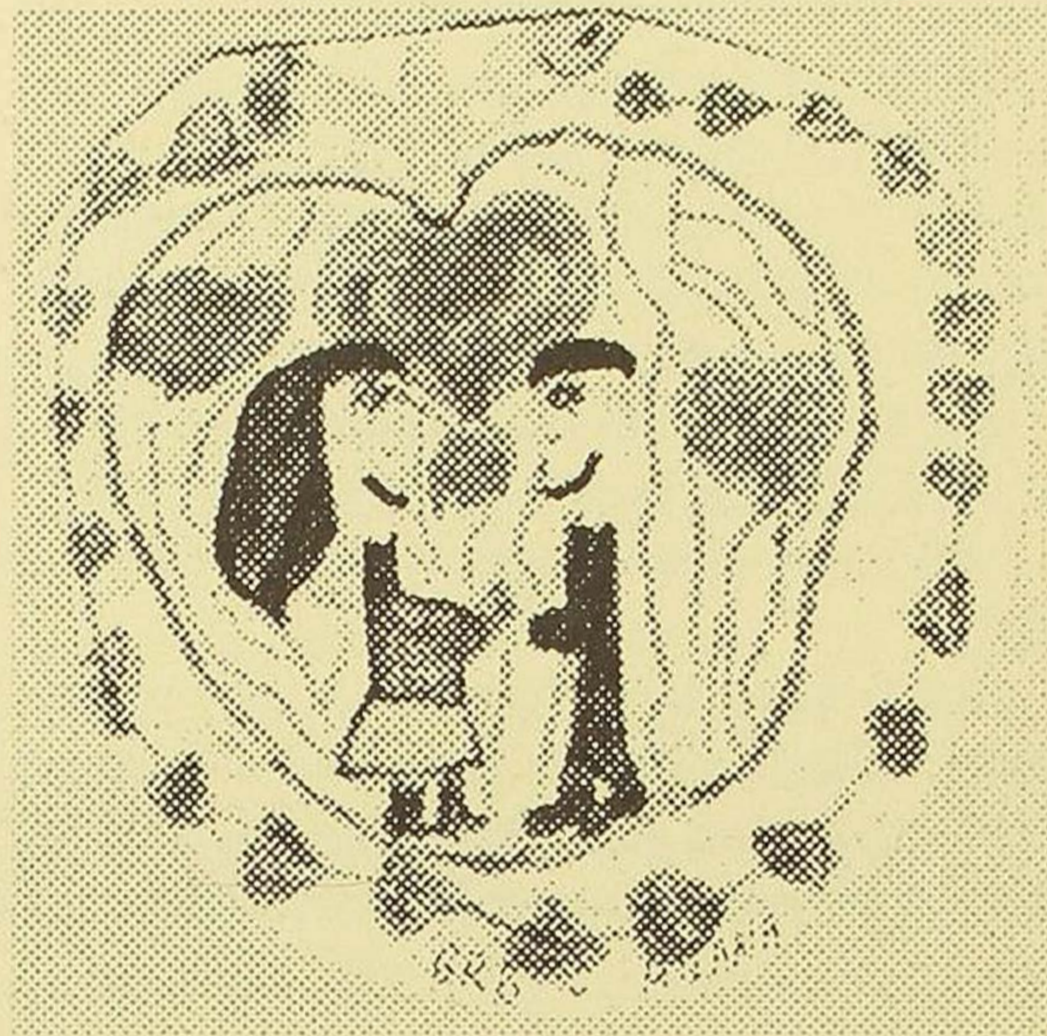
„Ja bih ukinuo, bacio novac jer to donosi samo svađu i tugu, onda ne bi bilo lopova i kradljivaca”, Siniša 6 g.

„Naredio bih da sve bude besplatno i da kupujemo bez para”, Petar 6 g.

„Zakoni bi postojali da ne sme nikada da nestane struje i vode”, Miloš 6 g.

„Pušenje bih ukinuo i fabrike cigareta, rakije i piva”, Vladislav 6 g.

„Kod mene ne bi trebala da postoji vojska, jer bi grad bio od neprobojnog stakla”, Vladislav 6 g.

„Ukinuo bih sport koji je opasan za ljude kao na primer boks i karate”, Vladislav 6 g.

„Ja bih izmislila zakon da nijedna životinja ne sme da se ubije”, Olja 6 g.

„Ja bih izmislila zakon da se svaki dan odnosi smeće”, Tamara 6 g.

Stvarno bismo mnogo toga mogli naučiti od dece pa i primeniti, zar ne?!?

Inače, cilj ove grupe igara je rad na dečijim pravima u kreativnom svetu mašte koji mnogo više i bolje dozvoljava i oslobađa prijatna osećanja, lagano razrešava konflikte i razgrađuje neprijatna osećanja nego realni svet dečijih prava.

Iz svega ovoga prostekla je i Dečije pravoteka:

1. Pravo na druženje sa svom decom sveta

2. Pravo na igranje sa svim igračkama sveta

3. Pravo na zdravu ishranu

4. Pravo na učenje, upoznavanje novog

5. Pravo na putovanje

6. Pravo na roditeljsku ljubav i vreme

7. Pravo na svoje mišljenje

8. Pravo na mir

9. Pravo na objašnjenje nerazumnih događaja, stvari

10. Pravo na znanje o sebi

Tu je naravno i dečiji Zakon za vrtić, koji su deca sastavila iz grupe „Dugmići”:

„– da se Dugmići druže na tepihu

– da deca ne pričaju kad Vesna (vaspi- tačica, prim. aut.) priča

– da i Vesna može da igra žmurke u radnoj sobi

– kad ručamo nema priče

– da se Jeca ne ljuti

– svi Dugmići da igraju balet”

(nastavlja se)

Dijana Kopunović, dipl. psiholog

Priče o gradu

Od kada postoji grad kao civilizacijska tekovina, on ima i svoj centar. On ne mora da bude u centru grada u fizičkom smislu, ali u njemu je sve sažeto što sadrži grad; ono u čemu se on razlikuje od sela. Ništa bolje ne odslikava grad, kao njegov centar.

U antičkoj Grčkoj centar grada, gde su se okupljali građani, zvao se agora. To je bilo mesto okupljanja slobodnih građana, na kojemu su oni svakodnevno razmenjivali misli i vesti. Antički Rim je imao svoj forum, koji je doslovce predstavljao centar tadašnjeg sveta (bar kako su to rimljani shvatali). Ne kaže se džabe: 'svi putevi vode u Rim', tj. na 'Forum Romanum'. U današnjem svetu, kada trgovina, biznis i administracija postaju glavne centralnogradske funkcije, menja se pojam i način življenja centra grada. Preko dana gužva ljudi i automobila, a nakon zatvaranja ureda i biroa, ulice citya postaju beskrajno puste. Nigde žive duše. Zato su planeri šezdesetih godina počeli da razmišljaju o oživljavanju centara velikih gradova na taj način da, pored funkcije biznisa i trgovine, u centar vrata i funkciju stanovanja; bolje reći da povrate tu funkciju u centar grada jer se stanovanje bogatih i otmenih premestilo u predgrada, rezidencijalne delove grada. Dedinje, Rózsa domb, Beverly Hills itd. U centru su

Centar grada, agora ili city?

stanovali samo sirotinja: crnci, Portorikanci, kod nas Romi. Prosto je za ne poverovati koliko Cigana (Roma) stanuje po dvorišnim udžercima u našem gradu.

Krajem osamdesetih godina u velegradovima Zapada i Amerike, ponovo postaje moda stanovati u centru grada. Ono postaje otmeno i šik. Stare, oronule zgrade se adaptiraju u velike luksuzne stanove; krovovi se pretvaraju u cvetne terase. Ako mislite da taj val nije stigao i do nas, varate se. Bezbroj ljudi u Subotici trenutno traga za stanom u centru grada i stari stanovi u "cityu" ponovo postaju atraktivni.

Ali, avaj. Stanovati u centru grada ima i jednu manu: ko stanuje u centru mora da podnosi i sve one nedaće koje sa sobom nosi stan u centru. To su buka, galama, muzika disko klubova ili kafića do, normalno, kasno u noć ili jutarnjih sati, u zavisnosti od toga dokle jedan lokal radi. Izgleda da bi neki stanovali u centru, ali da u deset sati uveče, kada oni krenu na počinak, sve utihne i da oni mogu živeti kao na selu, u miru i tišini. Zato su sve učestalije pritužbe na vlasnike lokala, kafića i diskoteka zbog buke i ometanja noćnog mira. Sećam se koliko je peripetija imao čovek koji je želeo da otvori prvu piceriju u Engelsovoj ulici. Mesna za-

jednica, koja je trebala da se saglasi, dugo odbijala da izda saglasnost za otvaranje takve vrste ugostiteljskog objekta, jer, Bož moj, remetiće noćni mir usnulih građana. Danas se cela Engelsova ulica pretvorila jednu veliku piceriju. Trenutno tri picerije jedna pivnica leti stvaraju pravu mediteransku atmosferu: u ovom delu grada, živopojčinje tek u deset uveče i traje često do svanuća.

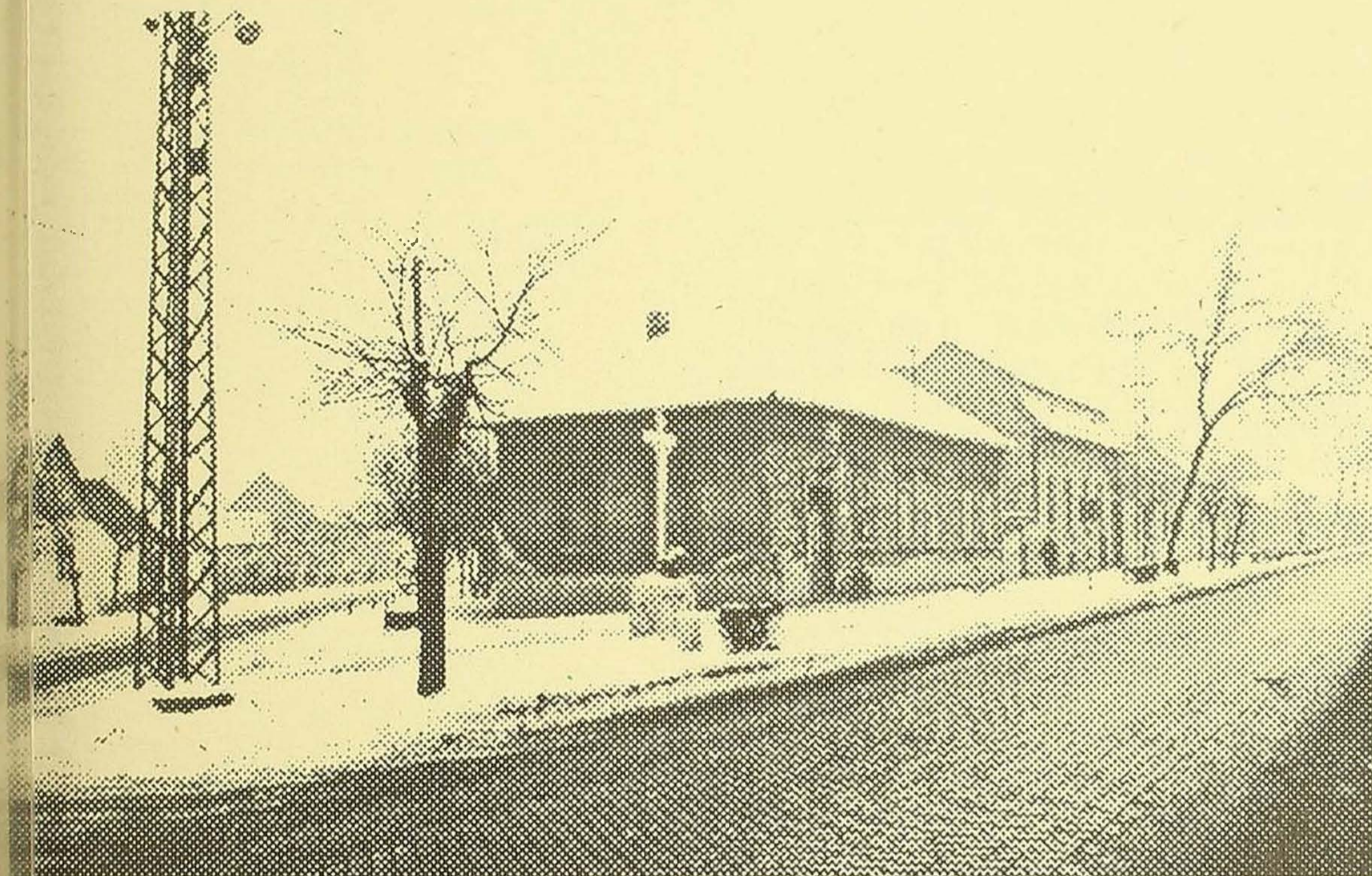
Da li je to dobro? Ja lično mislim da. J svrha centra grada je da se ljudi susreću, i se vide i da budu viđeni. To je onaj segment centralnih funkcija centra koji su planeri pokušali da vrata u velegradove Zapada osamdesetih godina. Centar grada treba da živi svih dvadeset i četiri sata. Prepod trgovina i biznis, znači city, a uveče i noćno vreme, znači agora, znači mesto za okupljanje. Mislim mi u našem gradu imamo nešto za čim padnjaci žarko čeznu. To što nekima to smeta, ne treba da nas zabrinjava. Latinska poslovice kaže: „Do ut des” – „dajem da i dobio”. Ko želi da stanuje u centru, mora da podnese i te „nevolje”, koje takvo stanovanje sa sobom nosi. Ako to nije u stanju da podnese se preseli iz centra grada.

Szabó Zsombor, arhitekta

Maglovito doba prošlosti SUBOTIČKA GROBLJA DO KRAJA XVII VEKA (III)

Tursko doba i „Bili križ”

Od prolaska pomenutog putopisca Erije Čelebije kroz Suboticu do kraja opisanog veka ostalo je još čitavih 35 godina, koje su dosta intenzivne, ali i dosta nejasne u bivanjima, poredama i porazima, u ratovima, oslobađanjima, migracijama, naseljavanjima i raseljavanjima.

„Bili križ” na Karadordevom putu

Svi ti pogledi na ovo tako daleko i nejasno doba su od posebnog značaja za pokušaj njegovog rasvetljavanja (ako je to ikako moguće) kada su u pitanju GRAD, granice njegovog rasprostiranja u to doba i položaja groblja, GRADA MRTVIH u odnosu na GRAD ŽIVIH. Svedoci koji su to doba videli i zabeležili, ti hroničari o grobljima nam nisu ostavili pisanog traga, mada su, bez sumnje, za to imali osnova. Tako na primer, poznati pukovnik Kohari je 1686. godine zauzeo Suboticu, a njegov hroničar je zabeležio da je epidemija u vojsci „pokošila više života, nego što ih je stradalo u ratovima protiv Turaka” (1). Postavlja se onda pitanje – gde su ovi vojnici sahranjeni? Jedan od podataka ukazuje da su samo šest godina posle oslobođenja, dakle 1692. godine (?) u gradu boravili Turci! (2). Pa onda, gde su sahranjivani Turci? Da li je tih sto pedeset godina, od Mohačke do Srećanske bitke, sa znanjem da je Turska posle boravila u „citadeli” ovog grada, postojala tursko groblje? Da bi zbrka u ovom maglovitom dobu prošlosti grada i njegovih groblja bila još veća, jedan od znatiželjnika prošlosti grada, hroničar iz kraja XIX veka kaže: „... u Subotici se prije Mohačke bitke nalazilo groblje (!) za koje se ne zna u kom pravcu se nalazilo” (3).

Možda nam ovaj put narodno usmeno prenošenje može biti više značajno od zapisa hroničara. Uostalom, i ono je svojevrsna tehnika. Zabeležio ga je sasvim slučajno, ali sigurno, gradski geometar Gabrijel Vršić prilikom izrade svoje rukopisne karte pod nazivom „Površina grada 1810. godine, u jednom zapisu

koji je verovatno čuo od tamošnjih ljudi dok je crtao i prikupljao podatke. Naime, na mestu uglova današnjeg Karadordevog puta i ulice Braće Majera zapisao je na toj karti „staro groblje” (4). Nikakvi ni prijašnji, ni potonji zapisivači ne spominju tamo groblje! Ovakav slučajan zapis, nastao na, kako se to danas kaže, „terenu” podstiče na razmišljanje o stvarnom postojanju groblja na

toj lokaciji, a kao takvo od posebne je važnosti za razumevanje rasta grada, i, kako je već rečeno, odrednicu između grada živih i grada mrtvih, ako se Subotica u opisivano doba uopšte i mogla smatrati gradom! Naime, prema izvesnim popisima iz tog doba, Subotica jedva da je brojala 2.000 stanovnika (5), pod pretpostavkom da se popis odnosio na samu gradsku teritoriju, a ne i na okolne pustare! Primera radi, prema izvesnim podacima, Pariz je početkom 1500. godine imao gotovo četvrt miliona stanovnika (6).

Sasvim je opravdano pretpostaviti, pa i zaključiti, da se ovde zaista nalazilo groblje u doba koje opisujemo. Za to postoje i pominjani razlozi, o kojima je bilo reči prilikom izbora mesta za lokaciju groblja. Ovo groblje se tada nalazilo van rasprostiranja tadašnjeg grada; nalazilo se na uzvišenom terenu, koji je orijentisan prema istoku, a pripadao je zapadnoj obali tadašnje „Jasi bare”, čiji je isto tako toponim – naziv mesta ostao očuvan i do danas. Nadalje, nalazilo se kraj glavnog puta prema severu, kako su ga kartopisci narednog veka zabeležili „via halsiensis”, a mi ga još uvek zovemo, tu i tamo – „pa na halaškom putu”. Isti ti kartopisci u narednom veku su ovaj put zabeležili, mno-

ga „sveta” mesta označili krstom, ali to na ovom mestu nisu označili!

Međutim, tu na istom opisanom mestu, stoji i danas jedan beleg sa toponimom „bili križ”. Skroman je, najskromniji od svih krstova u gradu i okolini: postament od lomljenog kamena bez uobičajenog zapisa donatora na njemu. Sam krst izveden je od drveta, a na njemu je osakaćeno raspeće od živog gvožđa (sada premazano krečom), što upućuje na zaključak, da je podignut u drugoj polovini XIX veka (7). Još uvek je belo okrečen i beli se svojom belinom, skromnom i osakaćenom. Redovno ga održavaju, dvoje starih ljudi, što bi se reklo – bakica i dekica, a tamo uvek ima svežeg cveća. O povodima za njegovo podizanje i njegovo redovno održavanje ne zna se, opet, pouzdano ništa. Nema tu mesta nagađanju.

Ali, bela boja isto tako ima svoj simbolizam: „U islamskim je predajama simbolizam boja vrlo bogat ... bijelo je boja svetlosti i sjaja”. No, to nas ne upućuje na zaključak da se radi o turskom groblju. Možda je u tom smislu prihvatljivije da „u svakoj simboličkoj misli smrti prethodi život i svako rođenje ponovno rođenje”, ali se, isto tako, i „nalazi ili na početku ili na završetku dnevnog života i svijeta koji nas očituje” (8), pa tako i ovog maglovitog doba prošlosti i kraja XVII veka.

Mr Antun Rudinski

(1) Ulmer Gašpar, „Zanatstvo u Subotici, krajem XVII i početkom XVIII veka”, Istorijski arhiv, „Milen” i „Minerva”, Subotica 1995., str. 15; videti belešku br. 1. i 2.

(2) Isto, str. 15; videti belešku br. 6.

(3) Tormási Gábor, „Szabadkai római kath. főplébánia története”, Subotica 1883., str. 30.

(4) „Istorijska zbirka Gradskog muzeja u Subotici”, Subotica, Izloženi eksponat

(5) Iványi, I, op. cit.

(6) Pušić Ljubinko, „Grad: znaci vremena”, „Matica srpska”, IKA „Prometej”, Novi Sad 1991., str. 146. (Op. aut.: Prema Ivanjiju, Subotica je imala 1580/2 godine, a 1590/1 godine čak 63 kuće, op. cit. str. 70. Sa slobodom razmišljanja pretpostavljajući da su porodice bile mnogobrojne u jednoj kući u to doba, uspostavljajući ovu paralelu, čak i da je bilo deset članova porodice u jednoj kući, to broj stanovnika u istom periodu jedva iznosi između 600 i 700 stanovnika, i to ovde na ovim „gradskim” prostorima!)

(7) Videti belešku br. 3., Isto str. 190

(8) Jean Chevalier-Alain Gheerbrant, „Rječnik simbola”, Nakladni zavod MH, Zagreb 1983., str. 40-41.

ELEKTRO-MIX

MIX SUBOTICA

INSTALACIJE
EL. UREĐAJI
APARATI ZA
DOMAĆINSTVO

Tel: 024 / 35-174
Sonja Marinkovića 31

Servis bele tehnike **FREON** ***

024 35 981

vt. Gabrić Grgo
Nikole Kučurdića 10
stari Parizska 11 (22 455)

Subotica

Naš izbor

Epitaf

*vojniku koji je pao u času
potpisivanja primirja*

*Vijest je letjela brže od ptice,
Brže od vjetra,
Brže od munje.
Gugutala je od sreće u eteru,
I stigla prekasno.*

*Za one koji su pali uvijek je
prekasno.*

*A da je stigla samo pol sata ranije,
on bi bio živ.*

*Rukovao bi se s drugima i smijao.
Da je stigla dan ranije, mnogo bi
njih još ostalo živih.*

*Da je stigla mnogo ranije, mnogo,
mnogo bi ih ostalo živih*

*Trebalo je vijest poslati mnogo,
mnogo ranije,*

Prije no što su počeli padati mrtvi.

Grigor Vitez

Pjesma – život

Zbirka pjesama Kate Ivanković, pod znakovitim i simboličkim naslovom „Ruku mira pružam svima”, promovirana je u HKC „Bunjevačko kolo” 24. studenoga uz bogat kulturno-umjetnički program, u kojemu je sudjelovao Katedralni zbor „Albe Vidaković” pod ravnateljstvom s. Mirjam Pandžić. Pozdravnu riječ imao je vlč. Franjo Ivanković, uvodno slovo g. Bela Gabrić, a mr. Lazar Ivan Krmpotić govorio je o životnom putu pjesnikinje Kate Ivanković.

O pjesničkim porukama, nadahnuto i lapidarno je govorila s. Eleonora Merković. Svaki ciklus pjesama predstavljen je i recitatorskim dionicama koje su, poglavito, izveli unuci pjesnikinje.

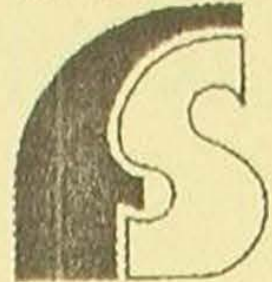
Ovu sadržajnu knjigu objavili su „dica” Kate Ivanković, a u znak zahvalnosti u povodu njezina 70. godina života.

Knjiga sadrži bogati pogovor mr. Lazara Ivana Krmpotića iz kojega prenosimo: „Lirsko stvaralaštvo Kate Ivanković, rođene Stantić, u svakom slučaju spada u pučko pjesništvo. To je ono što naš ugledni pjesnik Jakov Kopilović naziva 'lira naiva'. Kata Ivanković svoje pjesničko stvaralaštvo osjeća kao svoj životni poziv da sve ono unutarnje bogastvo duha, koje se u njezinoj duši stvaralo desetljećima pod uticajem Evandjelja i kulture življenja bunjevačkih Hrvata, prenese na papir i tako kao životnu i evangelizacijsku poruku prenese pokoljenjima koja nadolaze”.

(b. r.)

GALERIJA

Kubatovski svijet

FRANCER
SUBOTICA
Dimitrija
Tucovića 8

U sve prepoznatljivijoj i, za obogaćivanje subotičkog likovnog života, značajnijoj Francerovoj galeriji postavljena je izložba slika Józsefa Kubata. Izložbu je otvorio povijesničar umjetnosti Bela

Duranci.

Za čitatelje „Žiga” iz kataloga s ove izložbe donosimo izvode nalazeći da je Kubat pravo otkriće za ljubitelje kičice, a Bela Duranci napisao je inspirativan prikaz koji nas uvodi u likovni nerv njegove kičice.

„Kubat Jožef rodio se u Subotici 19. novembra 1907. godine. Proveo 'pola života' kao bunardžija, nastavljajući zanimanje oca i dede koji ga je usmeravao prema 'lepom uopšte'. Pored crtanja rado je svirao na violini. Prve pouke slikarstva sticao je u gradanskoj školi od profesora Elemara Činčaka. Poznavao je samosvojnog umetnika Belu Farkaša i pominjao kao svog učitelja Šandora Olaha.

Pohadao je Kurs figuralnog crtanja – prvu 'školu' subotičkih savremenih umetnika – koji je osnovao 1945/46 godine Andraš Handa.

Preminuo je 13. marta 1994. godine u Subotici. Slike mu se čuvaju u brojnim kolekcijama i zavičajnoj zbirci Gradskog muzeja u Subotici.

Pritajeni muzičar i slikar amater u robusnoj figuri bunardžije, sve do uključivanja u večernje seanse kursa figuralnog crtanja, proizvodio je 'cveće' i 'pejzaže' u dopadljivom maniru malovaroškog ukusa. Potom je

otkrio silovitu posebnost Milana Konjovića, prvog gosta umetničke kolonije na Paliću maja 1950. godine. Naslutio je u njoj pravo na vlastitu kreativnu razmahnutost. Počeo je ispisivati osobenu poetiku ekspresivnog gesta, bučnog kolorita i jezgrovitosti izražajnosti.

Opora paleta čemernog bunta 'zakinute' jedinike žarila su u jedinstvenu, umetničku, prepoznatljivost. Iz tame uljem natopljene podloge nadirali su vatreni krovovi, studen belih zidova, otrovno zeleno rastinje, smeđa dotrajavanja i žuti bljeskovi žestokog temperamenta. Motiv je postao sporedan a gesti i 'topljenje' boja pod dejstvom autentične kreativne groznice Kubatova stvaralačka osobenost. Poštujući samo kreativni nagon u sebi, uporno bokoreći samosvojnu poetiku on nije zalutao u pomodnu naivu i nije tumarao oponašajući druge. Iznedrio je svoj 'kubatovski svet' u kome se prepoznaje i zanos generacije kojoj je pripadao.”

(m. v.)

Krležijana
Simboli smrti

Jakobinske kokarde, amblemi, svastike, crne košulje, liktorski snopovi, fašine, trikolore, „lepa naša” i sve prokurvane trobojnice svih republika čitavog svijeta, sve se prometnulo u policijsku pisarnu i u paragrafe, u zakone, u vješala, u ratove, u nacerenu grimasu smrti.

Miroslav Krleža, 1940.

Dno

*U natopljeni blata
mirisom punim
raspaloga onog
trulog i uginulog
i davno prošlog
nadmerno stoji
ushit nezrele
samovažnosti.*

*Stoji i čeka
sa sjetom uživanja
ono novo
a buduće.*

*Stoji i čeka
u blatu*

zalogaj vlastite dovoljnosti.

Stoji i čeka

a ono samo

u liku smrti nadolazi.

Tomislav Žigmanov

Moj izbor

Branislava Đuranović

U proteklom tjednu, bogatom kulturnim događanjima u našem gradu (od koncerta Radmile Bakočević, preko promocija nekoliko knjiga, do izložbe Đorđa Kuburića, Ruže Petrik i grupe „Q”) odlučio sam se ipak za izložbu likovnih ostvarenja naše mlade sugradanke Branislave Đuranović, koja obećava.

Ova likovna umjetnica, rođena 1969. u Subotici, završila je Akademiju likovnih umjetnosti na Cetinju 1992. Izlaže već dulji niz godina na kolektivnim izložbama u Beogradu, Baru, Cetinju, Podgorici, Nikšiću, Novom Sadu. Na Paliću 1993. i Novom Sadu 1994. prikazuje radove na samostalnim izložbama.

Ova, dakle, treća samostalna izložba u Galeriji Likovnog susreta, po riječima M. Sanderera, profesora i likovnog kritičara iz Novog Sada, predstavila je Branislavu Đuranović kao novu snagu, perspektivnu likovnu umjetnicu koja se sve više i više nameće svojim slikama u ozbiljnoj konkurenciji sa starijim i iskusnijim kolegama po kistu. Veoma su zanimljive njene slike i studije jednog ili više aktova, naslikani toplim bojama crnog, crvenog i žutog kolorita.

Inače, i te kako treba pozdraviti inicijativu Galerije subotičkog Likovnog susreta, koja već dulji niz godina jednom godišnje prezentira našoj javnosti nekoliko mladih i neafirmiranih umjetnika, te im na najbolji način pruža veoma ozbiljnu šansu za budući rad.

Ljudevit Vujković Lamić

Nаш književni leksikon

Ferenc Fehér (Stari Žednik, Bačka, 3. kolovoza 1928. – Novi Sad, 31. srpanj 1989.), pjesnik, esejist, putopisac, prevoditelj, novinar. Poslije škole, gimnaziju je završio u Subotici, a zatim studira na Višoj pedagoškoj školi. Od jeseni 1949. urednik je kulturne rubrike lista „Iljusa Sveta“, te član redakcije časopisa „Híd“. Od 1958. do 1988. kad je umirovljen, suradnik je časopisa „Magyar Szó“ u Novom Sadu.

Prve pjesme objavio je 1946. Poezija mu je vrlo usadana u seoske doživljaje izgubljenog otadžinstva, u vojvodanski pejzaž. Senzibilnost, dramatičnost i tragični poetski svijet pjesnika uglavnom dolaze iz sudbinske vezanosti za taj kraj. Pjesme su tradicionalne forme, sjetu, lirizam u novim pjesmama smjenjuje s cizeliranom, objektivnom i refleksivnom lirikom. Ljubav i odanost prema narodu, zavičaju, ljudskom krugu izražava se u skladu s jezičkom kulturom, njegovom poetskom formom, tihim i intimnim melodijama. Bio je i kao dječiji pjesnik i pripovjedač.

Bio je i vrlo plodan prevoditelj s hrvatskog, slovenskog, slovenačkog i srpskog. Dobitnik je više značajnih književnih nagrada, kao što su: Olobarska nagrada, Zmajevih dečijih igara, Elekijeve, Sedmojulske nagrade, Vukove nagrade itd. Fehérova poezija i proza prevedeni su na hrvatski i srpski jezik. Za života mu je objavio tridesetak knjiga pjesama, proze, a nakon smrti, kraj ostalog, i „Izabrana dela“ u tri toma na srpskohrvatskom jeziku.

Nekadanja vjetrenjača

*To je bivša vjetrenjača samo:
stoji tužna, u pristanku, tamo.*

*Krila su joj krpe pocijepane,
Što da radi vjetar kad bane?*

*Sto oluja s juga i sjevarena:
nije bilo takvog propelera...*

*To je bivša vjetrenjača sada.
A nekad je bila puna rada.*

*Stizali su konji, s njiskom živorn,
punili su vreće brašnom, mlivom.*

*Sve je prošlo... I sad po stazi
ni kočija vražja ne prolazi.*

*Još za zrnom staro grotlo zijeva
i u teški mrak se zaodijeva...*

*Vjetrenjača to je nekadanja
u koji se slijepi miš sklanja.*

*U podnožju, leži pas skitara,
Vjetar korov povija, obara.*

*U vratima katanac ostao.
Ključ je negdje u nebo propao.*

*Po gredama: buljine i sove
ko posljednja straža kuće ove...*

*Bježe i to vjetrenjača, ali
evo kako samu sebe žali.*

*Bila je naš topli kruh, a sada
u njoj gladan miš spava, pada.*

*Noću stenje, škripi dana cijelog,
kao kosti na smrt oboljelog.*

*Miruj, bivša vjetrenjačo, nije
važno što te rda, meinla krije.*

*U lijepu noć: vidim te jedini
kako i ti sijaš na mjesecini...*

Ferenc Fehér
(Prevoditelj: s. r.)

Strane reči u ikavskom iskazu (III)

Iz izlaganja književnika Milovana Mikovića na skupu „Strane reči i izrazi u srpskom jeziku, sa osvrtom na isti problem u jezicima nacionalnih manjina“ (Subotica 19 – 21. listopada 1995.)

„U stihovima *ta ne bi i razvadili / ni tri cuga katana* (6;20,21), reč *cug* kod B. označava 1. promaju; 2. gutljaj; 3. otprve; 4. četvu vojnika. Nem. *Zug* 1. vučenje (imati dugačak cug, moći dobro potegnuti iz čaše 2. voz, željeznica 3. vojnički odred, omanja četa vojnika u austrougarskoj vojsci 4. povorka, kolona 5. promaja 6. potez u šahu.)

U stihu *laktovi na bolondošu progledali* (7;7), reč *bolondoš* kod B. znači kratki laki muški kaput, zakopčava se pod grlom, bez džepova, a dolazi od mađ. reči *bolond* lud, izbezumljen, budala, budalina.

U stihovima *jedni su za drugim / ko ovce za korlatom* (7;23,24), *korlat*, drvena ograda za krupnu stoku od horizontalno postavljenih gredica, mađ. *korlat* ograda, pregrada.

U stihovima *u varoši svega se čuva pazi / nemtutko u gospoćkom bisu* (8; 1;2), *nemtutko* je neznanica, smotanac, smotanko, ili onaj koji se samo tako čini, mađ. *tudas* znanje, *tudatlansag* neznanje, *tudatlan* neuk, *tudni* znati.

U stihovima *srid flastera nakaso na bocu / ode se i vrime friško nakurjači* (8; 21,22), *flaster* je kaldrma, *asfalt* grč., nem. *emplastron*, *Pflaster* 1. lepljivi sloj, ovoj za rane, melem 2. pločnik, trotoar.

U stihovima *vijavicu poradala vrane ga čapaje / financi gloge za uši vaćaje* (8; 23,24), *financi* su poreznici, uniformisani poreski službenici, franc. *finance* novčana sredstva, novac.

U stihovima *prija jal posli zna skobiće se / makar bronzani salivanac / za njim kliknio jedare* (8; 40,41,42), *bronzani salivanac*, velik, težak, bronzani katanac, *bronzna* zvono na ovnu predvodniku, tal. *bronz*, *bronz* 1. legura (slitina) bakra i cinka; 2. zvono na stoci, kleпка, medenica, *brunda*, *brundalica*, *drombulja*.

U stihovima *strni bože lampaš / izrodici kesarošu i varoškoj čilaši* (10; 1,2,3), *lampaš* je fenjer, feral, lampa, svetiljka što se nosi u ruci, tal. *lampo* blesak, munja.

U stihovima *zimi u bundi / od bisni kerova / švaler njim / rod najbliži* (10;13,14,15,16), *švaler*, ljubavnik, ženskar, lola, franc. *chevalier* prvobitno konjanik, vitez, kasnije ljubavnik, milosnik, dragan.

U stihovima *suvim kruvom / pod katlankom / ti zvrndovi lože* (10;19,20,21), *katlanka*, ložište (ozidano ili od metala) u koje se postavlja kotao, mađ. (iz slav.) *katlan* kotao.

U stihovima *iz očivi / andraka ukro / kletve / u nebo podigo* (11; 44,45,46,47), *andrak*, pers. *andrenk* nevolja, nesreća, zlo, u frazi: koji ti je andrak? – koja ti je nevolja, koji ti je davao?

U stihovima *kako mriše riči / lavanda mirta čempres* (12; 9,10), tal. *lavanda* mirisna biljka plavih cvetova služi u lekovite svrhe, kao parfem i zaštitno sredstvo protiv moljaca, *mirta*, grč. *myrtos* vrsta mediteranske biljke sa zimzelenim listovima i belim cvetovima, *čempres*, lat. *cyparissus* rod crnogoričnog drveća iz porodice čempresovki, vrlo pravilno rasvetanih grmova ili stabala.

U stihovima *kadikad samo ko da / mirakule ostiš* (12; 12,13), *mirakul*, lat. *miraculum* 1. čudna stvar, čudnovit događaj, čudo; 2. vrsta srednjovekovnog dramskog prikaza, crkvena drama, „prikazanje“.

U stihovima *na slavinu udariće / pun ardov godina* (13;22,23), *ardov*, mađ. *hordo*, bure, bačva.

U stihovima *kočijaša sluga svinjara / komencijaša biroša pudara* (14;11,12), *kočijaš*, vozač kočija mađ. *kocsi* isto što i fižaker (po imenu mađ. mesto Kocs gde se u XV veku pojavilo prvo takvo vozilo), *komencijaš*, radnik koji u poljoprivredi zaradu prima u naturi, *komencija* lat. određena nagrada u žitu za izvršeni posao, *biroš* mađ. *biros*, govedar, volar na imanju.

U stihovima *božijanski nakvašeni / i kod bircova nije nagusto* (14; 15,16), *birc*, *birt* nem. *Wirt* birtija, *bircus*.”

Priredio (v. s.)
(nastavit će se)

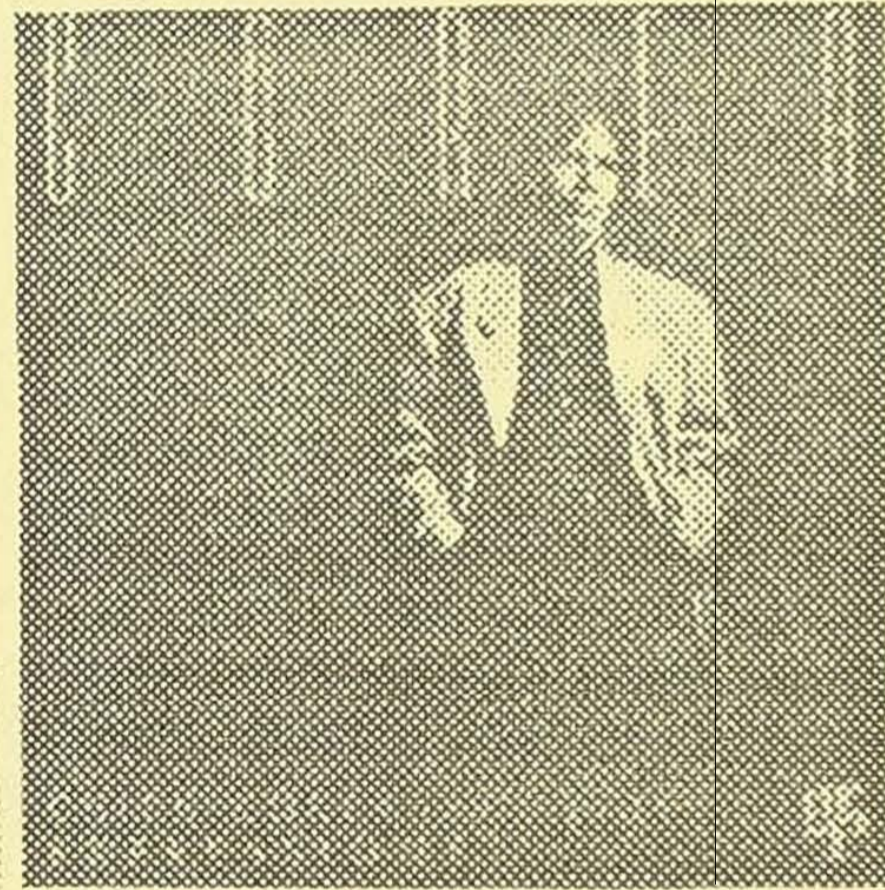
Imenik rocka

Chick Corea – američki klavijaturista latinoameričkog porekla, rođen kao Anthony Amrando Corea, 12. juna 1941. godine u londonskom predgrađu Chelsea, u Engleskoj. Visokoškoloan muzičar, akademski obrazovan, i pre i posle rada sa svojom najpoznatijom pratećom grupom „Return To Forever“, smatran je za jednog od najvećih muzičara tzv. jazz-rocka, „odraslih ispod skuta“ pokojnog Milesa Davisa.

Prbrana diskografija:

- „Return To Forever“ (1971)
- „Lepreschaun“ (1975)
- „My Spanish Heart“ (dvostruki, 1979)
- „That's Jazz“ (1985)
- „Three Quarters“ (1989)
- „Solo Piano Expressions“ (1994)

Chick Corea

Larry Coryell – još jedan, uslovno rečeno, mladi predstavnik, odnosno velikan iz srednje generacije jazz-a i jazz-rocka, američki gitaristički virtuoz, rođen 2. aprila 1943. godine u Texasu. Mada samouk, još kao vrlo mlad stekao je zavidnu tehniku i reputaciju izvrsnog i veoma traženog studijskog muzičara (radio je s Herbie Mannom, Chicom Hamiltonom, Gary Burtonom i mnogim drugim jazz legendama). Sredinom šezdesetih predvodi svoj sastav „Free Spirits“, a početkom sedamdesetih grupu „Foreplay“, da bi 1973. osnovao „Eleventh House“, i brzo ga rasturio. Snima ploče s John McLaughlinom, Chick Coreom, Steve Gaddom, Tony Williamom i Jack Bruceom, nastupa u „akustičarskom gitaroškom triju snova“ (uz McLaughlina u španskog flamenko gitaristu Pacoa de Lucia, ali prepušta mesto, nakon izvećenog vremena Al DiMeolai), no i pored zavidne reputacije među savremenim jazz-velikanima i kolegama, Coryell nikada nije bio preterano uspešan umetnik u komercijalnom smislu.

Prbrana diskografija:

- „Larry Coryell“ (1969)
- „Coryell“ (1970)
- „Barefoot Boy“ (1972)
- „The Forebird“ (1990)

Robert Tilly

AUROMETAL

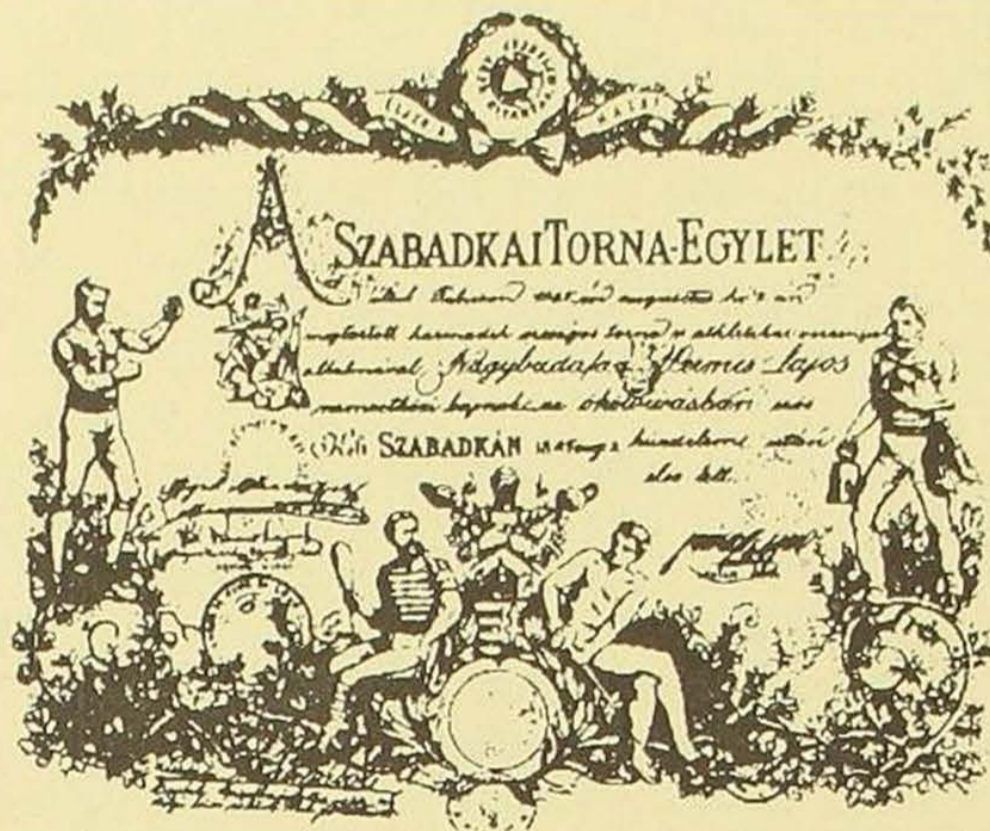
Iz sportske prošlosti Subotice Vermesovo boemstvo u sportu (II.)

Tek što se stišala bura oko famozno izmjerenog rezultata Kövy Béle na 1 milju, Vermes servira novi „dražesni“ događaj. Naime, na plivačkom natjecanju, organiziranom na Paliću, prvo mjesto na 100 metara osvaja Rohonczy Aladár u vremenu 1,09 minuta. Na ovu vijest, koja je preko peštanskih listova stigla i do inozemnog tiska, reagirao je „London Athletic Club“ ukazavši na apsurdnost rezultata, jer je tada priznati svjetski rekord na istoj stazi iznosio 1,29 minuta!

Vermes je na sve ovakve spoznaje ćutao. Najviše što je eventualno učinio bilo je komentiranje: možda se potkrala manja greška prilikom mjerenja dužine staze ili vremena (što je bio slučaj s rezultatom Kövy Béle kada se uspostavilo da je umjesto 1600 m trčao samo 1056 m!

Zuber Ferenc u svom djelu „Az atletika története Magyarországon“ (Povijest atletike u Mađarskoj) piše: „... još teži je bio slučaj „Hartl“ kada je Vermes putem tiska izazvao sve majstore mačevanja iz cijeloga svijeta da se bore za titulu svjetskog šampiona s majstorom mačevanja Szigeti Benedek Gyulom iz Subotice, i za tu priliku raspisao nagradu od 1.000 zlatnih forinti! Našao se jedan naivan majstor mačevanja iz Beča po

imenu Hartl koji izgleda nije poznavao Vermesa pa je na oglas naseo. Hartl je pobijedio Benedeka rezultatom 5:2. Tačla se ispostavilo da je obećana nagrada bila običan blef. Iz toga se izrodio veliki skandal, a morao je intervenirati i sam Eszterházy Mihály, koji u cijeloj ovoj stvari nije imao nikakvog udjela. Tako je on sam sredio pitanje materijalne strane u interesu mađarskog sporta...”

Vermes je volio ovakve kitnjaste diplome

Poznavajući sve ovo, s pravom može svako postaviti pitanja: zašto su trpjeli Vermesa u krugovima mađarskog sporta i zašto ga nisu odstranili iz sporta? Odgovor nalazimo također kod Zuberu u nevedenom djelu, kao i u onovremenom tisku. Vermesa su kod kuće držali za boema, a na njegova pretjerivanja i boemstvo su gledali sa smješkom; njegove greške su tolerirane ob-

zirom na njegov ogroman uloženi napor koji je unosio za napredak sporta i njegovo populariziranje i propagiranje. Naročito su cijevali okolnost da sportu nije nikada prilazio iz niskih pobuda i pored svojega boemstva. Drugim riječima, u sve ove pustolovine Vermesa je odvela njegova pretjerana ljubav za sport, neizmijerna sujetnost i želja za slavom, ali nikada želja da bi izvukao nekakvu korist iz toga. Jer, svaka njegova funkcija koju je u sportu obavljao i svako mjesto koje je zauzimao bila su plemenita dužnost. On u svezi sa sportom nikada ništa nije tražio, nego je samo davao. Istina, na to nije ni bio prisiljen obzirom da je bio dobro situiran čovjek. Međutim, to ne umanjuje njegove zasluge. Iz svojih ličnih sredstava je na Paliću izgradio, za ono vrijeme, sasvim odgovarajući i suvremeni natjecateljski teren i sportski hotel, zatim je organizirao godišnje više puta sportska natjecanja uz podjelu bogatih nagrada i trofeja, pa ako se za uzvrat za sudjelovanje, uz upadljivu častoljubivost, htio zadovoljiti s nekoliko „iskovanih“ podataka ili poziranjem s osmijehom, to njegovi prijatelji nisu uzimali za ozbiljno i natjecanja u organizaciji „gosp. ekscelencije“ i dalje su bila omiljena. A prestonički „Té-stnevelés“ (Fizička kultura) bilježi: „Kolozsvár (Cluj), uz Suboticu drugi jak sportski centar, nikada nije mogao doživjeti da njegova natjecanja posjete natjecatelji iz glavnog grada, dok u Suboticu masovno dolaze”.

Ante Zomborčević

Vikend u Budimpešti HKC „Bunjevačko kolo“ Druženje uz pjesmu i glazbu

U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave – Kőbánya u Budimpešti 25. studenoga, u Kulturnom centru Pataky Művelődési Központ, održana je Hrvatska kulturna večer.

U programu su sudjelovali Slavonsko tamburaško društvo „Pajo Kolarić“ iz Osijeka, Hrvatski ansambl „Luč“ iz Budimpešte, Muški pjevački zbor iz Tukulje i HKC „Bunjevačko kolo“ iz Subotice.

U bogatom kulturno-umjetničkom programu, koji je trajao tri sata, svako Društvo se predstavilo na osoben način. HKC „Bunjevačko kolo“, u folklornom dijelu, izvelo je splet bunjevačkih plesova: „Jastuk tanca“ i

„Rokoko“ u koreografiji Stipana Bašića, te „Momačko kolo“ u koreografiji Ivana Pešuta. Između točaka folkloru, recitatorska sekcija Centra, uz kraću bibliografiju, čitala je pjesme subotičkih pjesnika Lazara Merkovića, Milovana Mikovića i Vojislava Sekelja.

Predsjednik Centra Bela Ivković, u svom prigodnom govoru u povodu 25. obljetnice osnutka „Bunjevačkog kola“ uručio je amblem Centra, urađenog u slami, Naci Zeliću, jednom od osnivača Društva, u znak zahvalnosti za njegov nesebični i trajni doprinos radu „Bunjevačkog kola“. Bio je to dirljivi trenutak za sve nazočne. Istom prigodom, domaćinu večeri i predsjedniku Hrvatske manjinske samouprave – Kőbánya, g. Martinu Išpanoviću poklonjen je srebrni tanjur sa simbolom subotičke Gradske kuće.

Večer se završila pjesmom „Podvikuje bunjevačka vila“ koju je zdušno prihvatila cijela dvorana.

Nakon toga nastavilo se druženje uz glazbu i pjesmu; uspostavila su se nova prijateljstva, kao i dogovori o kulturnoj suradnji između nacionalnih manjina.

Sve pohvale za odličnu organizaciju i srdačan doček, ovim putem upućujemo Hrvatskoj manjinskoj samoupravi – Kőbánya, a napose g. Martinu Išpanoviću.

(v. b.)

Godišnji koncert HKPD „Matija Gubec“ – Tavankut Biljeg ljepote i ljubavi

U Domu kulture u Tavankutu 19. studenog održan je redoviti godišnji koncert folklorne sekcije HKPD „Matije Gubec“. Prikazan je bogat folklorni repertoar vodanske ravnice, ali i kulturno bogatstvo naroda iz drugih krajeva. Kroz 13 izvedenih koreografija, gostima je dočarana ljepota igara iz Posavine, Banata, Šumadije, Slavonije, Mađarske, zatim vlaške igre, igre iz Vranja, albanska „Šota“ i, u više koreografija, bunjevačke igre. Na ovom koncertu, osim reprezentativne grupe, koju vrlo uspješno vodi Davor Dulić, sudjelovala je i folklorna grupa djece koju vode Ivica Dulić i Ljubica Vuković. Plesnom ansamblu pjevanjem je pomogao i Mješoviti zbor ovog Društva. Večer je bila obogaćena zvucima tamburaškog ansambla „Hajo“, pod ravnanjem Stipana Jaramazića, te uz pratnju Branka I. Radakovića na harmonici i Branka Moravčića na bubnju. Kroz cjelo večernji program sve nazočne su riječju vodili Dušica Jurić i Zvonimir Kujundžić.

Svi sudionici ovog koncerta imali su namjeru obogatiti srea prisutnih, učiniti ljud sebi bližima, ostaviti poruku mladosti, njezine vedrine, ljepote, ljubavi i smisla za igru. Držimo da je koncert bio vrlo uspješan.

(d. j.)

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

• Subotica, Karađorđev put 1

telefon: (danonoćno): 024/51-514

• Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Marsiška“) telefon (danonoćno): 024/762-024

• Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orchidea“), telefon: 024/752-759

• Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno): 024/792-202

• Novi Kneževac, Maršala Tita 16

Mala korist - nikakva pomoć

Da nije tako dugo i pompezno najavlji-
va, kao prelomna tačka u razvoju naše
poljoprivrede, nacrt Zakona o agrarnom
budžetu Republike Srbije za 1996. godinu
gotovo ne bi izazvao veću pažnju od
ostalih, ranije donošenih, zakonskih proje-
kta. Medijska promocija agrarnog budžeta
glavila bi se, zavisno od ugla gledanja, shva-
titi kao „bacanje prašine u oči” ojađenim
poljoprivrednicima, ili kao odlučnost da se
ovaj Zakon dosledno sprovede za razliku od
onog iz 1991. godine, kada je republička
Skupština usvojila propis o regresima i pre-
mama u poljoprivredi, da bi potom Vlada
odlucila da isplati pripadajući deo premija
proizvodnim seljacima, pravdajući se ne-
dostatkom sredstava u budžetu. Da se priča
ovo ponovila, iako koncipiran kao integral-
ni deo budžeta Republike, agrarni budžet bi
izvire prihoda imao u delu javnih prihoda iz
budžeta Republike, kao i u posebnom pore-
zima na promet duvanskih preradevina, po-
sebnom porezu na promet alkoholnih pića,
posebnom porezu na promet agrarnih siro-
vina (šećer, mleko, ulje, brašno i dr.), a ot-
varena je mogućnost iznalaženja i drugih
izvora. Na taj način bi se prikupilo oko mili-
jardu dinara, od kojih bi se dve trećine

usmerilo u podršku stabilizacije tržišta, a
jedna trećina u izmenu strukture putem
podrške ulaganja u razvojne programe. Te-
kući podsticaji ostvarivali bi se kroz premije
i regrese i predstavljali bi nepovratna sred-
stva agrarnog budžeta. Razvojni bi se pod-
sticaji sprovodili kroz finansiranje razvojnih
programa, revitalizacije sela, višenamen-
skog korišćenja voda, uređenja poljopri-
vrednog zemljišta i razvoja šumarstva, a
predstavljali bi povratna sredstva.

Za poljoprivrednike je posebno intere-
santan deo obrazloženja nacrta Zakona o
agrarnom budžetu koji se odnosi na regrese
i premije. U okviru tekućih podsticaja plani-
ra se premiranje 400 miliona litara mleka sa
30 para, 50 hiljada priplodnih junica sa
500 dinara po komadu i 100 hiljada nazimi-
ca sa 150 dinara po komadu. U cilju zado-
voljenja domaćih potreba za jestivim uljem
i sojinom sačmom predlaže se premiranje
proizvodnje oko 450 hiljada tona suncokre-
ta i 250 hiljada tona soje sa 20 para po
kilogramu. Kako ni proizvodnja šećera ne
zadovoljava potrebe potrošnje u zemlji,
proizvodnju šećerne repe bi trebalo stabili-
zovati na preko 3 miliona tona, što se želi
postaći premijom od 5 para po kilogramu

korena. Pošto se najveći prihod za agrarni
budžet očekuje po osnovu uvođenja posebn-
nog poreza na promet duvanskih preradevi-
na, predlaže se i podsticanje razvoja
proizvodnje sirovog duvana, ali nije defini-
sano na koji način.

U obrazloženju Nacrta stoji da pre-
dloženi iznosi premija i regresa čine oko 30
do 40 procenata zaštitnih cena navedenih
proizvoda i tako gledano mogli bi predsta-
vljati značajan podsticaj u korist razvoja
proizvodnje industrijskog bilja i stočarskih
proizvoda. Međutim, za pretpostaviti je da
su i predlagači Zakona svesni koliko su same
zaštitne cene ovih proizvoda niske i desti-
mulativne, te da bez njihovog povećanja ne
može doći do pomaka napred, ali to je pitan-
je u nadležnosti Federacije. Ono što je bilo
za očekivati da će naći mesta u agrarnom
budžetu, a izostalo je, jeste tekuće finansi-
ranje proizvodnje. Jer ako se zna da poljo-
privreda trenutno nema sredstava ni za
vraćanje starih dugova, a kamoli za zasni-
vanje nove proizvodnje, ponudeni stimulan-
si deluju poput šargarepe na jako dugom
štapu, bez pravog rešenja kako do nje doći.

Dragan Vidaković

Sravljanje humusa u bašti

Humus, blagotvorna organska materija
zemljišta, stvara se truljenjem organskih osta-
taka. Teška glinovita i laka peskovita tla mogu
biti znatno poboljšana dodatkom humusa,
kustl čega postaju rahlija. Kao posledica toga
bolje se razvija korenje rastinja. Humus kao
sredstvo upija vodu, hranjive materije i dobro
propušta vazduh. Osim toga, u humusu se
nalaze svi za ishranu rastinja neophodni ele-
menti dozirani na najbolji način.

Vremenom se čestice humusa u zem-
ljišnici osiromašuju, jer se delovanjem bakte-
rija pretvaraju u svoje mineralne sastojke.
Usled odsustva humusa rastinja postaje
tržljivo. Takva zemljišta su siromašna
kišnim glistama i insektima.

Stvor humusa u bašti može biti humka
komposta. Ona se može uporediti sa svoje-
vlasnom fabricom za proizvodnju humusa.
U njoj milioni bakterija, kišne gliste i mnoštvo
ostalih trude da razaraju i preobražavaju
organske sastojke. Humku komposta mo-
guće je napraviti u maloj bašti, tako da ona
ne izgleda kao humka otpadaka. Bolje ju je
postaviti u uglu bašte, pod grm (lešnika) ili u
zastiranoj zgradi. Na suncu se humka brzo
suši. Da bi se sprečilo suviše isušivanje,
humku je odložiti i po bočnim strana-
ma obložiti busenjem, zemljom ili travom.
Dimenzije humke su 1,5 m u visinu i širinu,
a dubina zavisi od mogućnosti prostora i
potrebe. Ako je humka suviše visoka ili ši-
roka, može se desiti da zemljišne bakterije u
unutrašnjosti uginu usled nedostatka
kiseonika, a razvije se truležne bakterije.
Humka će odavati neprijatan miris.

Na mestu izabranom za humku kompo-
sta skida se sloj zemlje na dubinu do 20 cm.
Kao podloga sipa se sloj treseta 10 cm ili
slabo propusna zemlja 5-7 cm. Takav sloj
sprečava oticanje u zemlju hranjivih rastvo-
ra, a istovremeno omogućava kišnim glista-
ma dostup kompostu. To ne može
obezbediti plastična folija ili karton. U hum-
ku komposta mogu se stavljati svi domaći i
baštenski otpaci organskog porekla: po-
košena trava, lišće, gomolji, truli plodovi,
korov koji još nema semena... treba voditi
računa da se u humku ne stavlja korenje
višegodišnjih korova (zubača, pirevina, divlji
sirak...). Moguće je u humku stavljati i lju-
ske krompira, piljevinu, sitno izrezane
grančice posle orezivanja voćaka itd., ali u
humku ne smeju doći komadići stakla, pred-
meti i delovi od plastike, krpe, limenke i
metal uopšte. Leti se kompost humka stal-
no vlaži. Kasnije, u jesen, kompost se brižlji-
vo promeša vilama da bi se procesi
razlaganja ravnomerno odvijali u celoj hum-
ki. Naime, bakterije koje se nalaze u unu-
trašnjosti, usled nedostatka kiseonika, nešto
sporije razlažu organsku materiju od bakte-
rija na površini ili bliže površini humke. Kao
posledica mešanja, premeštaju se bakterije
i obrazovanje humusa se odvija ravnomer-
no. Pre smrzavanja humku je bolje pokriti
zemljom ili lišćem.

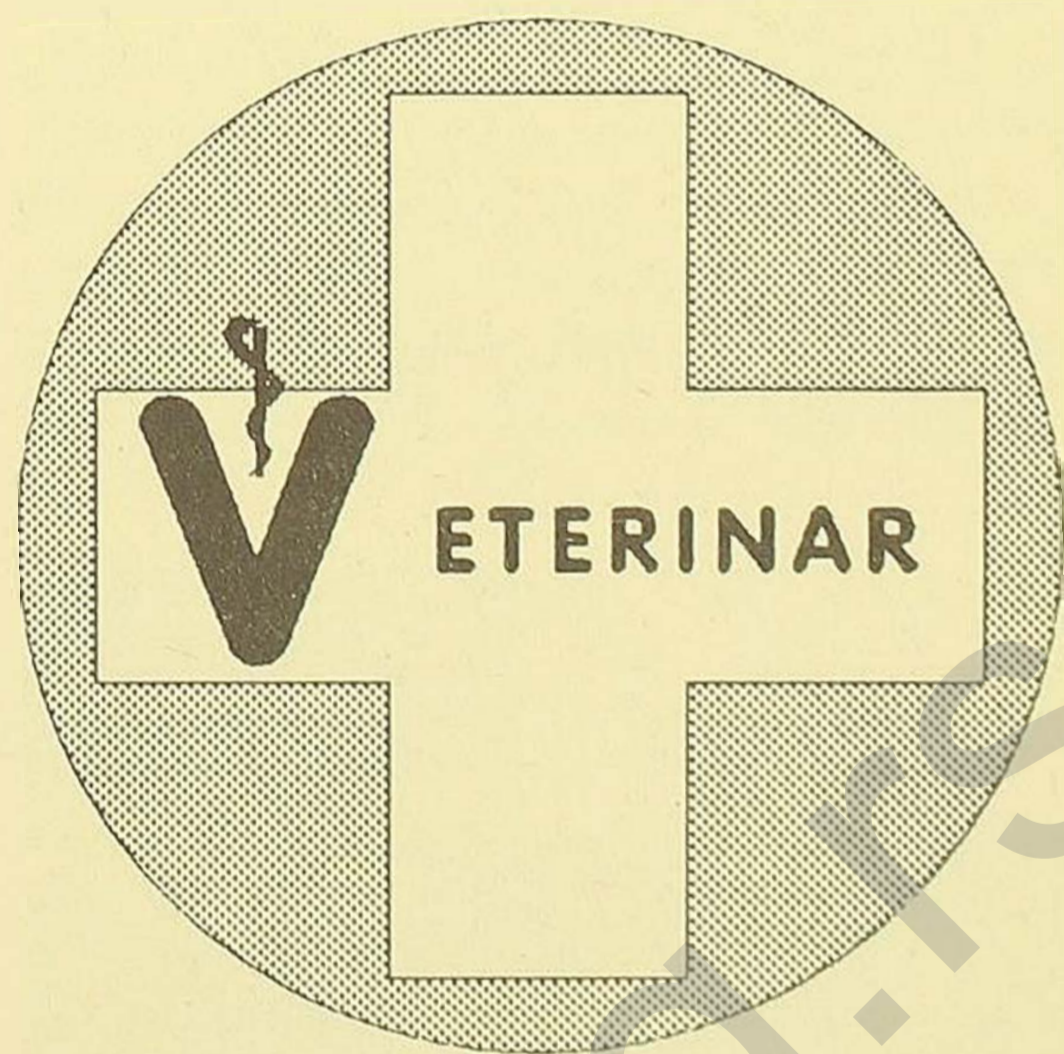
Vreme kompostiranja lakorazloživih
materija je godinu dana. Gotov humus je
gotovo jednoličan, obično tamna sipka ma-
sa. Moguće ga je unositi u svako zemljište,
pod svaku poljoprivrednu kulturu.

Da bi se maskirala, humka komposta se
može obložiti daskama, ivericom ili sinte-
tičkim materijalom ili sl. Moguće je oko

humke posaditi penjačice ili druge biljke
koje dobro rastu u polusenci. Za penjačice
treba napraviti okvir na koji će se penjati.

(„Poljoprivredni kalendar 1981.”)

(na. vi.)

PRIVATNA VETERINARSKA
STANICA

„VETERINAR”

Trg Paje Kujundžića 2/a

(kod Senčanske crkve)

telefon: 024/39-229

Radno vreme u ambulanti:

- radnim danom od 7 do 19 časova

- nedeljom od 8 do 11 časova

Za ribiče Štuka KRIVOLOV I PRODAJA

Iako se neupućeni ma čini, na žalost i mnogim ribičima, da je štuka halapljivošću u ishrani štetna, jer pojede veliku količinu ribe, a u nedostatku ribe (zimi) ne preza ni od „kanibalizma”, činjenica je da je vrlo značajan higijeničar među ribama. Naime, štuka će uvijek prvo uloviti, čak i kad je sita, ribu nepravilnih kretnji u vodi, što je znak da je bolesna ili ozlijeđena, pa bi uginućem mogla ugroziti zdravlje drugih riba. Ovakva spoznaja ističe korisnost a potire shvatanje da se štuka mora nemilosrdno loviti da bi drugih riba bilo više.

Štuka se teško lovi, za to je potrebna odgovarajuća oprema, dosta novca da se dođe do vode gdje ona živi i zato je rijetko vidamo u prodaji. Iz tih razloga je nema u prometu kod ribarskih gazdinstava, a profesionalni ribari je rijetko prodaju na tržnici. Radi izuzetnog kvaliteta mesa, koje je daleko ispred šarana, karaša, tolstolobika,

amura i još nekih drugih slatkovodnih riba, čim se pojavi na tržnici štuka privlači kupce, poznavaoce ovog ribljeg mesa.

Odnedavno na subotičkoj tržnici se više puta u toku nedjelje mogu vidjeti prodavci štuka, često i na prostoru gdje nije predviđena prodaja mesa. Naime, za promet živežnih namirnica postoje propisi koji određuju tko, kako, kada i gdje može vršiti njihovu prodaju. To se napose odnosi na promet mesnih i mliječnih preradevina, što je prodavcima i kupcima na uređenim tržnicama dobro poznato. Imamo nekoliko opremljenih prodavaona za prodaju žive i zamrznute ribe koje omogućuju u svako doba kupovinu svježeg i zdravog ribljeg mesa. Ove propise, na očigled nadležnih, krše neki ljudi koji iz daljine donose i prodaju uginulu štuku. Više puta sam vidio da je ta riba s izrazito blijedim škragama i mlohavog mesa, što je znak početka njegovog kvarenja. Ovakvu ribu kupuju neupućeni, na žalost takovih je veliki broj, a privučeni su izrazito niskom cijenom. Tko je kupio i kušao ovu ribu, taj to sigurno više neće ponoviti, jer je takova štuka samo izgledom to, ali nije i okusom. Ovakova štuka može biti i opasna po zdravlje. Neki prodaju i zamrznutu štuku, pa ako je ne prodaju vrata je u škrinju i ponovno narednih dana iznose na pijacu.

Neka nas ne čudi što ti ljudi pokušavaju podvaliti kupcima, što krše propise o mjestu i načinu prodaje ribe, možda čak i nisu svjesni da su nesavjesni, ali čudi što nadležni inspektori to dozvoljavaju. Čudno je i to što ih nitko ne pita odakle im je ta riba, koja je očito krivolovljena.

Nameće se zaključak da je nekima dozvoljeno ono što do sada nije videno na našoj tržnici, da kriterij dozvoljenosti nije jednak prema svim prodavcima. Možda se ni ovomu ne treba čuditi jer živimo u vremenu i prostoru gdje određivanje kriterija vrše i oni koji bi trebali brinuti o poštivanju propisa ne razlikujući pri tome ljude jedne od drugih. Dužnost je inspektora da zaštite potrošače od nesavjesnosti, a napose kada im se ugrožava zdravlje. Pošto naši inspektori nisu donijeli propise ne bi smjeli ni da ih krše na način da ih ne poštuju.

Savjet kupcima ribljeg mesa: samo onda sigurno nećete pogriješiti kao kupite živu ribu, jer ćete samo onda moći uživati u mesu neoštećenog okusa.

Možda će ovaj napis pročitati i netko od nadležnih i da će ga to potaći na razmišljanje o nužnosti onemogućivanja ovakvog ugrožavanja zdravlja neupućenih kupaca kradene i zdravstveno neispravne ribe.

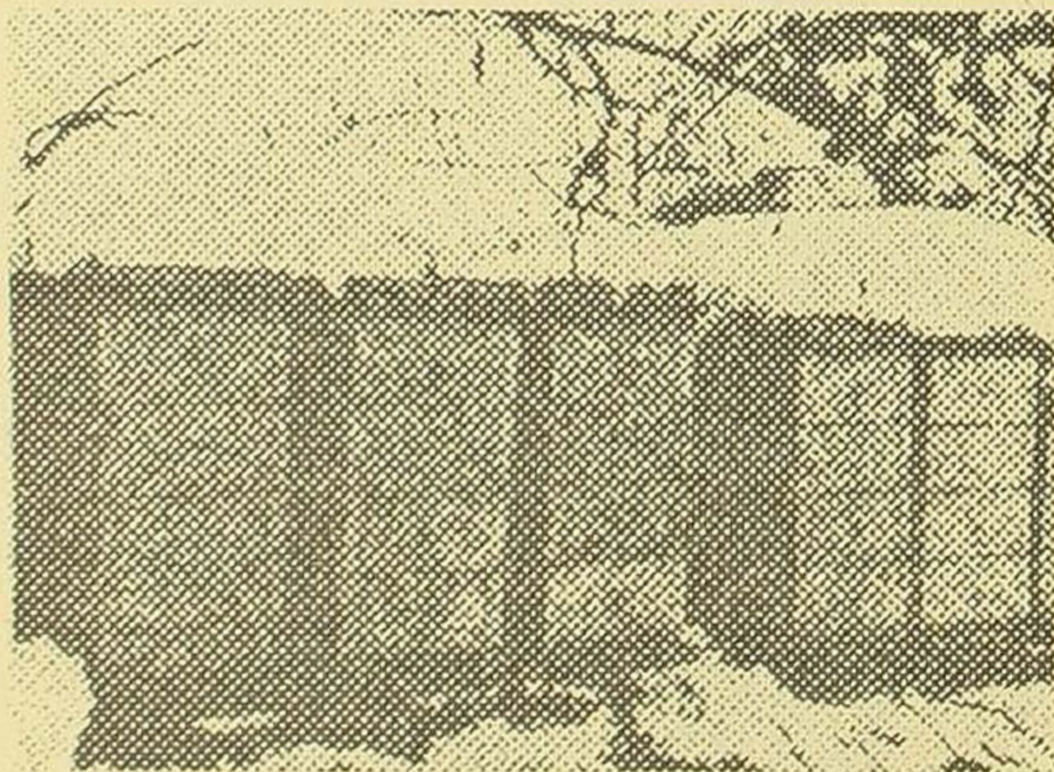
Alojzije Stantić

Pčelarstvo

Pčelinjak u prosincu

Tokom ovog mjeseca treba kontrolirati leta, rezervu hrane, pčelinjaku osigurati potpuni mir, a za vrijeme sunčanih dana osmatrati lijet pčela i paziti na pojavu proljeva

Kad zahladni i temperatura se spusti na nulu, pčelinje zajednice formiraju zimsko klube. Pčele u klubetu ne miruju, prave pokrete koji osiguravaju potrebnu toplotu i odgovarajuću vlažnost vazduha. Formiranjem klubeta povećava se i utrošak rezervne hrane. Na pčelinjaku zaštićenom od jakih vjetrova i uznemiravanja, pčele će u prosin-

Košnice u zimovniku

cu utrošiti neznatne količine hrane.

Ako su pčelinja zajednice dobro pripremljene za prezimljavanje, onda u prosincu nema mnogo posla. Međutim, i u takvim uvjetima ima određenih poslova koji su toliko značajni da bi njihovo izostavljanje ili pogrešno izvođenje, moglo imati težih po-

sljedica. Zato u prosincu na pčelinjaku treba obaviti sljedeće radove:

– Kontrolirati leta i ako su zatvorena snijegom, ledom ili uginulim pčelama treba ih pažljivo očistiti.

– Pravovremeno vršiti promatranje pčelinjaka i za slučaj potrebe poduzeti odgovarajuće mjere.

– I ovog mjeseca pčelinjim zajednicama osigurati apsolutni mir, zaštititi ih od pristupa životinja i eventualnih potresa.

– Kontrolirati ispravnost ventilacije, kao i prisustvo hrane na domaku klubeta ili oskudicu u košnici uopće.

– Sunčanim danom pratiti izletanje pčela ne bi li se uočilo da imaju proljev. To se može prepoznati po dasci-poletalji koja je zaprljana, a isto tako i na prednjem zidu košnice, kao i na krovu.

– Izvršiti pomjerenje košnica na bliže odstojanje, ali samo ako je iz bilokojih razloga nužno.

– U ovo doba godine pčelinje zajednice su izložene dvjema opasnostima: da utroše med preko kojeg održavaju vezu s ostalim rezervama hrane i da rezerva hrane s kojom raspolažu nije dobrog kvaliteta (medljikovac, med od sokova voća, ukiseljeni med). U oba slučaja uginuće cijele ili dijela zajednice je neminovno.

– Iskustvo pokazuje da je svim zajednicama, čak i onim koje imaju dobru zimnicu, prvih dana prosinca poželjno dodati po jednu pogaču čiste šećerne hrane. Ovo prihranjivanje poboljšava i kvalitetu zimnice. Pogača se stavlja na gornji dio ramova, ne kvari se i lako se topi. Pčele je radije uzimaju nego med u saću. Dodavanjem čvrste hrane u ovo doba godine izbeći će se i proljev pčela.

– Najbolje je da se čvrsta hrana doda u toku toplijeg dana, bez vjetrova, kada se pčele

pojavljuju na letima košnice. Ako se ne iskoristi takav dan, čvrsta hrana može se dodati i kad je temperatura vazduha nešto niža. Ovo treba uraditi brzo i vješto.

– Tijekom ovoga mjeseca pčelinjak ponekad zna biti zavijan snijegom. Ako iz bilo kog razloga pčelar nije u mogućnosti košnice očistiti od snijega, zbog toga ne treba brinuti jer se pčelama neće ništa dogoditi. Ako je samo donje leto zatrpano snijegom, za ventilaciju je dosta gornje leto. Istina, lakše je i bolje ako se snijeg s košnice i oko nje očisti dok je suv. Na taj način manje se uznemiravaju pčele prilikom topljenja snijega, košnica se neće navlažiti, a tijekom sunčanih dana pčele će bez teškoća izletati radi čišćenja.

– Pčelari koji nisu stavili utopljavajući materijal u košnice to mogu sada učiniti, ali najkasnije u siječnju. Utopljavajući materijal treba stavljati samo odozgo iznad poklopne daske.

– Na kraju, ne treba zaboraviti da je nastalo vrijeme druženja, razmjene iskustava, čitanje pčelarske literature i predavanja u čemu svaki pčelar treba da je aktivan.

Ante Zomborčević

Aforizmi

- Zagovornici ideje o „nebeskom naručju“ kao da su s neba pali.
- Čin sitnog lopova lišava nas materijalne ednosti, a daruje spoznajnu – iskustvo.
- Kritizerstvo je kritično približavanje istetu, a udaljavanje od kriterija istine.
- Najduže se smije – tko se iz kurtoazije smije.
- Neki mirovnjaci su zatajili ... svoj identitet.
- „Novi svjetski poredak“ je mali korak čovjeka, a velik za čovječanstvo.
- Egzistencija duha je najbitniji element čovječeg života.
- Raina ekologija čisti predjele od glavni uzročnika nemara – ljudi.
- Duhovna asimilacija je gubitak integriteta mensa.
- Cjelokupna politička situacija stvorena nerazmjernom promiskuitetom bezbroj političara.

Željko Skenderović

Iz života naših predaka

DO

Ričice Krivaja i Čik krivudavim tokom siču subatički atar, stvarajući vrlo važne dolove. Salaši su najgušće pravljeni baš blizu nji. Putovi po gredama su spajali te salaše.

Krovovi salaša i staja pokriveni su trskom; od trske i blata pravljene su tavaniče; na svakom salašu je bilo po nekoliko metlica od kunine za pajanje zidova, a od roguze su pravili razne kotarce. Nijedan salaš nije mogao biti bez trske, a oni koji su imali zemlju sa dolovima višak trske su prodavali. Trska je košena kosinom, čim se voda zaledila. Bio je to težak posao, jel je smrznutu trsku tribalo vaćat rukom, polomljena trska je sikla ruke, a tribalo ju je svezat u snopove i iznet iz rita. Iz mlake nuz do dobivalo se sino, a često je otava bila skoro tako bogata ko prvi otkos. Trska, sino i roguza su za ljude bile od vrlo značajne koristi.

Podrumi su na salašu obaško pravljeni. Duboki su oko 2 metara. Napridniji salašari su u ćoši podruma iskopali jamu oko meter dubine u koju su mogli metnit bar jedna

smo se nediljom posli podne sastajali i sigrali. (Dičije sigre na salašu ću posebno opisati).

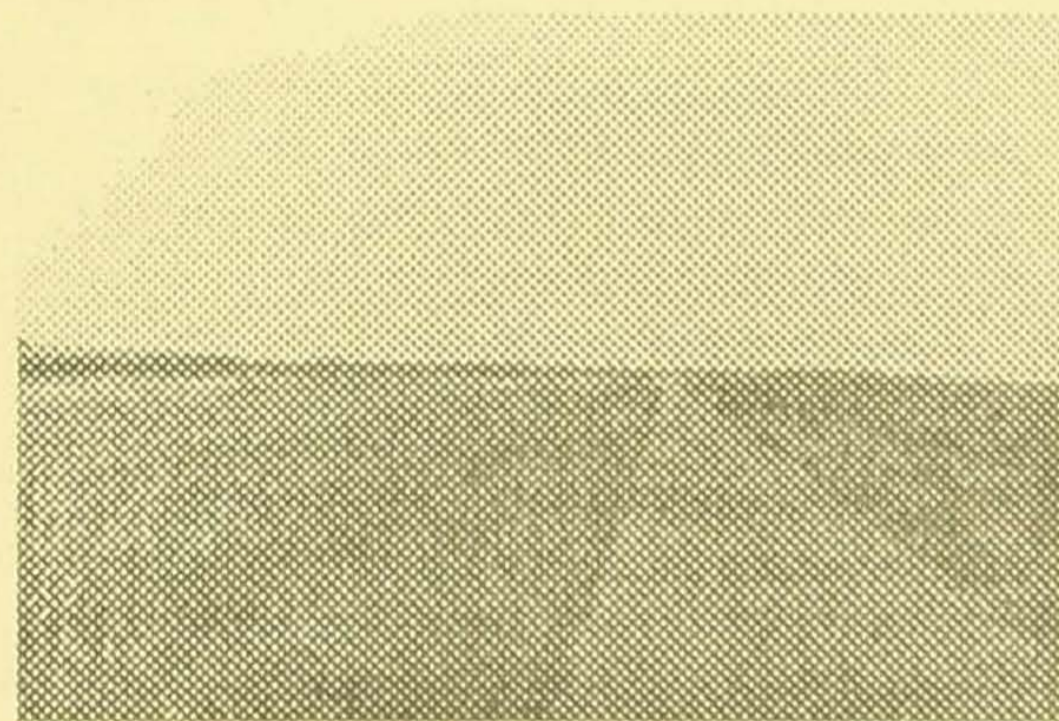
Do dola smo išli strnjikom, a katkad i litnjim putom bosu po vrućem pravu, pazeći da slučajno ne stanemo na suhu dikicu. Kad smo išli do gata put je išo kroz surduk, visok više od dva metara, jel mistimično vrv zemlje nismo mogli dovatiti ni lopovskim listvanima. U surduku smo zagledali let bregunica, divili se njevim uletanjima i izletanjima iz, u žutoj zemlji, bočno izdubljeni jama širine malo veće od dičije šake. Te tice su tamo imale gnjizda, a bilo ih je na stotine. Probali smo uvatiti bregunicu kad smo vidili i koju je jamu uletila, al' je ona ona izletila na neku drugu jamu, jel su one odastrag bile povezane, pa smo se friško manili jalovog posla. Put je kroz surduk vodio na ćupriju, pa smo na tom mjestu mogli prići i na drugu stranu dola.

Litnji vlažni miris i ajer mlake davo je svežinu u kanikuli, u kojoj „baba tira kozlice“, a nama je baš zato tamo bilo ugodno. Mistimično je izmed trske bilo čistaca u kojeg smo se žbućnili i veselo brćakli u plitkoj i skoro mlakoj vodi. Grajom smo poplašili divlje patke, pa kad smo ćuli da je patak graknio vidili smo da je za njim iz trske izletilo nekoliko pataka. Na usamljenim vrbama je bilo gnjizda i drugi tica, pa se od nas uvijek našo kogod da se popne i vidi šta ima u gnjizdu. Znatiželju smo zadovoljili.

Obično smo s nama poneli bar dva pletena košara i kod ćuprije, u kortu rićice, di je voda i liti bila duboka meter i više, probali uvatiti koju ribu. Bila je to nevišta proba vaćanja ribe i tako smo ritko kad mogli uvatiti štogod – najčešće kakog manjeg karaša il ćikova. Znali smo da u dubljoj vodi ima i veći riba, jel su neki odrasli liti znali nabost dvoparoškim vilama i po kojeg šarana od 2-3 kile. Kad je bilo taki šarana onda je u to vrime tamo moralo biti i štuka, samo što naši preci nisu znali vaćat ribe nit su to imali š ćim, pa tako nisam ni ćuo da je iko uvatio štuku, jel se ona moć uvatiti (upećat) samo pod vodom.

Odlazak i boravak u dolu dicu je privlačio već i zato jel su oni bili ućesnici izućavanja života u dolovima, kojih na žalost više nema, a mladi naraštaj o tom moć samo ćitat jel slušat pripovietke od oni koji su to doživili.

Alojzije Stantić

lotra leda. Na ledari se liti držalo meso, mliko i drugo ilo koje se moglo pokvariti na vrućini. Led u ledari je još više razladio podrum, u jami se sporo topio, zemlja je upijala vodu, pa se dešavalo da je malo neistopljenog leda doćekalo ćak novi led.

Dicu je do zdravo privlaćio jel su biljni i životinjski svit na salašu i oko njegov dobro znali, a u dolu je bilo sve drugaćije i taj svit nisu tako dobro poznavali. Od naši salaša do je bio oko dvi i po dući (1 duć = 400 m). Tamo nam je bilo slobodno otić samo nediljom i godom, kad su stariji malo duće podnovali i posli podne išli, il' njim je kogod dolazio, na divan. I mi smo ritko išli u do, jel

Navratite u poljoprivrednu apoteku

„AGROSU“

Učesnici Žednik, Žarka Zrenjanina 11

Telefon: 787-043

Tornjoš, Maršala Tita 31

Telefon: 841-006

Za svakog ponešto,

a za zemljoradnike najviše.

Uđimo Vam kvalitetnu semensku

robu, sredstva za zaštitu bilja,

stoćnu hranu –

koncentrate i premikse od „Veteri-

narskog zavoda“ Subotica,

mineralna đubriva, alatke, kućnu hemiju i još mnogo štošta drugog.

Novotisak

Sama rijeć novotisak ili 'neudruck' je njemaćki izraz, ćesto korišćen među filatelistima, koji kazuje da je rijeć o marci koja je naknadno tiskana s originalnih ploća, ali za koje,

ćeno, ne postoji potreba u poštanskom poslovanju jer se u meduvremenu u opticaju pojavilo novo izdanje.

Ćrabo bi se moglo reći da je i ovo neka vrsta krivotvorenja, ali sa znanjem pošte (države), meduim, strogo uzevši, ovakva praksa za filatelistu ne predstavlja pravi problem za sakupljanje.

Potrebna razlikovati službeni i privatni novotisak. Službeni novotisci su dopušteni od

strane pošte (države). Za ovakvo djelo postoje raznorazni uzroci. Jedan od najvećih razloga za tiskanje novotiska je da se prikažu neka izdanja kojih više nema na zalihama. Ćesto se vrše novotisci i u slučaju kada se daju razni pokloni na visokoj državnoj razini, bilo vladama bilo visokim državnim osobama. Tako su npr. 1862. godine pretiskane marke Zürichu od 4 i 6 santima, pa je baron Rothschild, svojevremeno veoma poznat i priznat filatelista, došao u posjed velikog broja ovih naknadno tiskanih maraka. Inaće, za najstariji novotisak do sada smatra se marka Hanovera iz 1860. godine, kom je prilikom naćinjen novotisak od marke utiskane na pismo iz 1849. godine.

Preporuka je filatelistima da u svoje zbirke uzimaju samo prave marke, a eventualno, za popunjavanje zbirke, mogu koristiti 'novotisk' marke do kojih je zbog rijetkosti nemoguće doći. Prepoznavanje novotiska nije uvijek lak

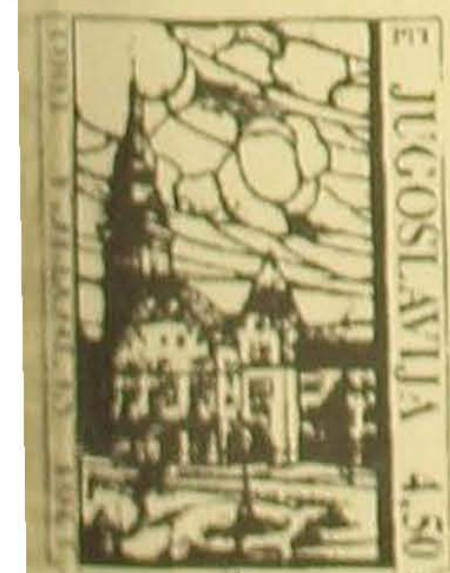
posao jer se službeni novotisci rade u drugoj nijansi, drugom papiru, naćinu zupćanja ili, pak, drugoj vrsti ili boji gumiranja.

Postoje situacije ili slučajevi kada originalni klišei ili ploće dođu u nepoštene ruke. Onda si moćemo samo dati maštu na volju. Ako privatno lice izradi novotisak tada imamo privatni novotisak.

Ali, kao što sam rekao, ako upotrebimo maštu, onda do krivotvorenja imamo samo jedan korak, jer je kod ćovjeka uvijek rijeć DOBIT veliki pokretać djelatnosti.

Kao dobar primjer za to je da su originalni klišei izdanja Srbije iz 1905. godine i 1911., te porto maraka iz 1895. bili ukradeni iz Poštanskog muzeja Srbije, pa su s njima vršene manipulacije novotiska u raznim bojama i na različitim papirima od strane krivotvoraca.

Ljudevit Vujković Lamić

Suspenzija ili skidanje?

Dvojbu, koja se nameće oko pitanja da li su nam sankcije međunarodne zajednice skinute ili suspendirane po rezoluciji Savjeta sigurnosti 1022, najbolje može razriješiti ova slika. Ali, zasigurno skidanje (pa i ovoga) ne ide lako. No, važno je da se u magiji skidanja može uživati.

OBAVIJEST

NOVI TELEFONSKI BROJ

UREDNIŠTVA „ŽIGA“ JE

22-927

Iz starog tiska

Vanjska politika

Kad je završen rusko-finski rat, vrhovni komandant finske vojske maršal Mannerhajm uputio je telegram engleskoj i francuskoj vladi, te im je izrazio zahvalnost na ukazanoj potpori i pomoći. Kako naši specijalni dopisnici iz Kopenhagena i Osla javljaju, sada se na sličan korak spremaju i vrhovni komandanti danske i norveške vojske.

(„Bunjevačko žackalo“, 10. svibnja 1940.)

Vrijeme slavlja

29. studeni, Dan Republike

Iako sveradosni, prerazdragani & izuzetno srećni zbog malog raspusta, s velikim ali nikakvim sadržajem, u povodu neradnog evociranja revolucionarnih uspomena na embrionalni začetak (29. studenog 1943., grad Jajce, u današnjoj susjednoj, a budućoj prijateljskoj, Republici Bosni i Hercegovini) prijetodne kovačnice revolucionarnog bratstva & narodnog jedinstva u neprepoznatljivom državnom obliku, u narodu znanom kao i Socijalistička i Federativna i Republika, a Jugoslavija, (m)učenci prvih razreda osnovnih škola diljem nam državne oblasti vidno pokazuju i crte melankolije, utučenosti & kolektivne izfrustriranosti.

Zašto? Odgovor na ovo filozofsko pitanje specijalistički tim istraživača idiotarija za malodobne, Agencija za mentalno zdravlje pri „Žigu“, otkrila je u sljedećem. Djeca su poražavajuće tužna, i pored svečarskog ra-

spoloženja, zato što neće postati, puter svečane & javne inauguracije, članovi pre-revolucionarnog pionirskog podmlatka tog budućeg kvalitetnog materijala za jezni stroj revolucije. Naime, plava titovka crvenom zvijezdom petokrakom neće im staviti na glavicu, te time neće svoju malen sudbinu ugraditi u univerzalni kalup ko nameće, Providnošću revolucije, predredenu ulogu pukog broja u matematičkoj povijesti. Isto tako, izuzeće crvene marama ostavlja im vrat slobodan, bez omče koja ih vodi i zadržava pri hodu besvjesne čovjekolike životinje u maglama krvave gluposti neumitne povijesti.

Ali, ne tuguj mladosti. Glupost je stariji i bezmjerna. Naći će oni već načina za stvaranje nečeg sličnog u vaše glavice, te važno je privezati za drvo nemoći u predjelu vonj nesreće.

ŠTAMPAJTE KOD NAS

- VIZIT KARTE
- POZIVNICE
- POSMRTNICE
- PLAKATE
- PROSPEKTE
- KATALOGE
- NALEPNICE
- OBRASCE
- KNJIGE
- NOVINE

TELEFON: (024) 51-202

- KARTONSKU AMBALAŽU
- PAPIRNU AMBALAŽU (KESICE)
- OSTALU ROBU PO NARUDŽBI
- TIPO
- OFSET
- SITO ŠTAMPA

„PRIMA NOTA“ D.O.O. -P.O.

SUBOTICA
KNJIGOVODSTVENE
USLUGE

Maksima Gorkog 8/I
Tel: (024) 53-529

Bunjevačka narodna pripovijetka

Carica uskočkinja

Bio tako paor čovičak, imo malo svog dobra – onako za se i za svoje prase – al' žena plodna ko zečica, pa mu narodila tuce sinova. Hrmba on i steže kajiš, al' nema tužbe već on zasuče brkove: nije bogat ko ima volova već ko ima sinova. I dao Bog, odranio dicu zdravu i čestitu, svi sinovi pošteni i pametni, vridni i

čuvarni, samo jedan se izmetnio. Ni taj se nije dao na kaki rdav život, ne daj Bože, da bi se tuđeg žignio el koga privario, samo je ispo nikako lake pameti prema ženama, pa uskočkinju za uskočkinjom dovodio a nikako da se s kojom vinča. Prvo se dao na švigarice i mlade divojke, posli već nije ni biro, dovede matoru divojku el udovicu – ta svaku kojoj mož oči zamličit. I to tako trvalo dok je trvalo, otac se prvo mislio: kome je vika tom je i lika – al' jedare vidi: ko je svačiji taj je ničiji, pa mu dotužila sramota i kaže sinu ne bi l' probo rudu navit iz kuće. A onom i to dobro. Bricu u maramicu, maramicu u džep, i aloc! Očo iz kuće, nesto i ko da ga nikad nije ni bilo.

Baš u to vrime med našim svitom raštrkali se trgovci svinjima i marvom. Gvozden put je već bio napravljen, vagonima se tovarili svinji za Peštu, Beč i Velikog Švabu, pa varoški trgovci na Majšanj-

skoj kapiji nazidali velike obore i jedan sin se dao u hajčare, trgovcima tovario i pratio marvu i svinje. Jedared se on vrati sa puta i om prid oca:

– Bačo, znate l' vi da sam našo našeg Gršu?

– Di, Bože?

– Usrid samog Beča.

– Ta nemoj to kazat! A šta radi u tim gospoćkim svitu?!

– To sam ga i ja pito, a on bu! prida me pun budelar novaca, pa se smije: dok ima uskočkinja na ovom svitu ovaki momak ni stvoren da radi već da živi.

– Šta kažeš?! Ne radi, a još i novaca pun?!

– Bačo, ne da je pun, sve smrdi na novce.

Bačo se počo češat po glavi, češe se, češe, i jedared:

– Ja l' oš ti skoro opet na tu stranu?

– Bačo, samo da po salaši' skupimo svinje, pa opet odesmo.

A bačo se onda namrkosio pa počo križat:

– E, onda ga nadi živog el mrtvog i kaži: ne daj Bože da mi kaka caricu uskoči, jel ako čerez tog moja kuća s pandurima imala posla ja ću ga u divenicu samlit.

Kazivao: Ivan Stantić – Čobanov, Durđin
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov